

Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen

Meerjarenplan 2020 – 2025

Aanpassing 6 van het meerjarenplan (najaar 2022)

Administratieve gegevens

Type beleidsrapport:	Aanpassing 6 van het meerjarenplan
Naam bestuur:	Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen
NIS-code bestuur:	11002
Adres bestuur:	Frankrijklei 71-73, 2000 Antwerpen
Rapporteringsperiode:	2020 - 2025
Wettelijk depot:	

Volgnommers laatste inschrijvingen in de dagboeken:

Budgettair dagboek van de verwachte ontvangsten en uitgaven	2021 0000211963
	2022 0000221218
	2023 0000230061
	2024 0000240057
	2025 0000250062
Budgettair dagboek van de aanrekeningen	2020 0002747680
	2021 0003065105

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Tabel budgetposities	10
Strategische nota	11
Financiële nota	31
Financiële doelstellingenplan (schema M1)	32
Staat van het financiële evenwicht (schema M2)	33
Overzicht van de kredieten (schema M3)	34
Motivering van de wijzigingen	35
Toelichting	44
Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard	44
Ontvangsten en uitgaven naar economische aard	48
Investeringsprojecten	49
Masterplan onderwijspatrimonium	49
Evolutie van de financiële schulden	52
Financiële risico's	53
Omgevingsanalyse	62
Beleidsdoelstelling	62
Toegestane werkings- en investeringssubsidies	62
Personeelsinzet	63
Grondslagen en assumpties	64
Verbonden entiteiten	69
Bevoegdheidsmatrix – budgethouders	69
Organogram	71
Documentatie	71
Schema T1	72
Schema T2	73
Schema T3	75
Schema T4	76

Samenvatting

Deze nota geeft een samenvatting van, en toelichting bij, de zesde aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025 van het Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen (AG SO). Het geeft een overzicht van de belangrijkste cijfers met enige achtergrondinformatie.

Stedelijk Onderwijs geeft mee uitvoering aan het Antwerps bestuursakkoord 'De Grote Verbinding' dat vertaald is in het stedelijk meerjarenplan 2020-2025. Stedelijk Onderwijs draagt mee bij aan de realisatie van de strategische doelstelling van de stad Antwerpen: 'Antwerpen is de onderwijshoofdstad van Vlaanderen'. Dit realiseert Stedelijk Onderwijs via zijn actieplan: 'Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen'. Dit actieplan wordt geconcretiseerd in vijf inhoudelijke acties die het Stedelijk Onderwijs beschouwt als speerpunten:

Speerpunt 1: Elke leerling realiseert maximale leerwinst

Speerpunt 2: Sterke teams leveren excellent onderwijs

Speerpunt 3: Breed aanbod in functie van leren en werken

Speerpunt 4: Voldoende, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen

Speerpunt 5: Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger

Actie 6 is een algemene actie voor registratie van ontvangsten en uitgaven voor de algemene werking die niet toegewezen worden aan de andere acties. Meer info over de speerpunten is opgenomen in de strategische nota (zie verder).

Budgettair resultaat

Het Stedelijk Onderwijs presenteert bij de zesde aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025 een budget in evenwicht. Het beschikbaar budgettair resultaat van het Stedelijk Onderwijs is jaarlijks positief. Het resultaat einde 2025 is gelijk aan 0 euro.

In de huidige BBC regelgeving is het mogelijk om in elke aanpassing van het meerjarenplan, dus ook die van het najaar, het lopende kalenderjaar bij te sturen. Op basis van de effectief te verwachten ontvangsten en uitgaven werd dus ook het budget van 2022 nog bijgestuurd, waardoor het Stedelijk Onderwijs in 2022 een negatief budgettair resultaat verwacht van -2.707.262 euro.

In 2023 verwacht het Stedelijk Onderwijs een negatief budgettair resultaat van -16.418.139 euro. Het gecumuleerd budgettair resultaat van vorig boekjaar (2021) bedraagt, na verwerking van het verwacht budgettair resultaat van 2022, 37.472.887 euro. Het gecumuleerd budgettair resultaat einde 2021 (40.180.148 euro) wordt in het meerjarenplan gebruikt om de negatieve budgettaire resultaten van de boekjaren 2022-2025 recht te zetten en de noodzakelijke investeringen uit te kunnen voeren.

De autofinancieringsmarge van Stedelijk Onderwijs is jaarlijks positief en bedraagt 19.046.706 euro in 2022 en 3.990.363 euro in 2023. De autofinancieringsmarge is een berekeningswijze die aangeeft hoeveel middelen Stedelijk Onderwijs over heeft uit de exploitatie, na het betalen van de leninglasten, om investeringen zelf te financieren of om de leningslasten van bijkomende leningen te dragen.

Anders dan vorige jaren werd er einde 2021 in de boekhouding geen voorziening voor de stedelijke restmiddelen aangelegd. In het collegebesluit 2022_CBS_02709, goedgekeurd op 01/04/2022, werd in artikel 8 opgenomen: 'Het college keurt goed dat de vraag tot compensatie van AG Stedelijk Onderwijs voor de stijgende energiekosten dient verrekend te worden met de stedelijke restmiddelen jaarrekening 2021 die volgens besluit van 23 oktober 2020 (jaarnummer 8817) in principe terugvloeien naar de stad.' Concreet betekent dit dat het Stedelijk Onderwijs in de vijfde aanpassing van het meerjarenplan (voorjaar 2022) het bedrag van stedelijke restmiddelen inzet om een deel van de stijging van de energiekosten te compenseren.

Bijkomende middelen én budgettaire besparing

De huidige inflatie leidt tot forse prijsstijgingen bij onder andere energie en (bouw)materialen, en heeft een grote impact op de loonkosten. Op de servicecontracten (onder andere poets, groenonderhoud en busvervoer) worden deze stijgingen ook doorgerekend in de vorm van contractuele prijsherzieningen. In de vijfde aanpassing van het meerjarenplan werd de spreiding van een aantal vastgoedprojecten aangepast (naar achter) om tijdelijk budgettaire ruimte te maken.

In deze zesde aanpassing van het meerjarenplan heeft het AG SO de gevolgen van de energiecrisis en de stijgende inflatie duurzaam aangepakt.

Eenzijds krijgt het AG SO bijkomende middelen van de stad om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen (circa 47,2 mio euro voor de periode 2022-2025). Er werd ook in overleg gegaan met OVSG om de budgettaire situatie van de schoolbesturen op de agenda van de Vlaamse overheid te leggen. Vanuit de Vlaamse overheid worden extra, gekleurde middelen verwacht voor energie in 2022 en 2023. Bij opmaak van deze aanpassing van het meerjarenplan was het bedrag daarvan echter nog niet gekend. Met de stad is afgesproken dat de specifieke energiedotatie vermindert met het bedrag dat we van Vlaanderen krijgen.

Anderzijds heeft het AG SO een intensieve besparingsoefening gedaan op budgettair niveau, zowel op het exploitatie- als het investeringsbudget. Deze oefening is nodig om twee redenen. De bijkomende middelen van de stad en Vlaanderen zijn gekleurd om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen. Maar het AG SO wordt ook geconfronteerd met andere gestegen kosten, zoals servicecontracten (busvervoer, poets, groenonderhoud, ...) en materialen (bouwmaterialen, didactisch materiaal, ...) zonder dat daarvoor op dit moment de ontvangsten stijgen. In de volgende aanpassing van het meerjarenplan verwachten we wel een stijging van de Vlaamse werkingstoelagen op basis van de index. Ten tweede werd groepsbreed afgesproken een besparing te realiseren ter compensatie van de gestegen kosten voor energie en personeel.

Voor exploitatie betekent dit voor het AG SO een besparing van 7,5 mio euro in de periode 2023-2025. Voor investeringen gaat het om een verlaging van de dotatie van circa 18,7 mio euro.

De besparingsoefening op exploitatie is gelukt zonder te schrappen op dienstverlening én zonder de engagementen te verlagen die zijn aangegaan in de ambitienota zoals vertaald in concrete acties in de speerpuntennota. Budget en realisatie werden nauwkeurig geanalyseerd zodat scherper begroot werd. Op deze manier konden we een deel van de verwachte stijgingen in de uitgaven compenseren. Het AG SO is er in geslaagd om dankzij deze oefening de eigen middelen om te investeren terug te verhogen met circa 3,4 mio euro, nadat deze in aanpassing vijf van het meerjarenplan waren gedaald met circa 7 mio euro. Daarnaast hebben een aantal scholen hun investeringsvolume, zowel voor uitrusting & inrichting, meubilair als ICT, verlaagd om de gestegen exploitatiekosten (vrijwilligersvergoedingen, materialen, busvervoer, ...) te kunnen financieren. Dit compenseren ze door de solidaire middelen per onderwijsniveau, die worden gefinancierd via het gecumuleerd budgettaire resultaat (de reserves), actiever in te zetten voor de noodzakelijke investeringen op schoolniveau.

De besparings- en optimalisatie oefening op investeringen is, met uitzondering van het masterplan patrimonium, gelukt zonder te schrappen op dienstverlening, mede dankzij de Vlaamse Digisprong middelen. Het masterplan patrimonium daalt met circa 10,8 mio euro. Het AG SO (patrimonium – vastgoed) bereidt een review van het masterplan voor waarin naast de daling ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwprijzen wordt verwerkt. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren.

	Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	2022	2023	2024	2025	
Exploitatie	Ontvangsten	359.530.208	381.129.978	404.614.236	408.557.549	406.105.038	413.808.109
	Uitgaven	-343.466.728	-366.714.935	-388.009.249	-403.042.996	-400.064.371	-407.428.135
	Saldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
Investing	Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
	Uitgaven	-54.582.187	-47.587.336	-104.495.356	-79.517.075	-70.932.325	-66.058.707
	Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Financiering	Ontvangsten	52.670	5.562.693	45.062.469	0	0	0
	Uitgaven	-1.751.851	-1.542.731	-2.222.820	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
	Saldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Budgettaire resultaat	9.452.556	1.938.086	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855	
Gecumuleerd budgettaire resultaat vorig boekjaar	28.789.506	38.242.062	40.180.148	37.472.887	21.054.748	9.439.855	
Beschikbaar budgettaire resultaat	38.242.062	40.180.148	37.472.887	21.054.748	9.439.855	0	
Autofinancieringsmarge	14.892.669	13.440.216	19.046.706	3.990.363	4.553.172	4.933.541	

Budgetpositie en doelstelling

Het budget is opgemaakt zowel naar de soort van ontvangst of uitgave (budgetpositie), als naar de bijdrage aan de realisatie van de doelstelling (op niveau van elk speerpunt/actie).

97% van alle ontvangsten in 2022 zijn subsidies (investeringsubsidies, werkingssubsidies, projectsubsidies, lonen gesubsidieerd personeel,...) en worden grotendeels toegewezen aan actie 6 (algemene werking) en speerpunt 4 (leer- en werkomgevingen). Ongeveer 64% van alle uitgaven in 2022 zijn personeelskosten. Deze zijn eveneens toegewezen aan de zesde actie.

Ongeveer 10% van alle uitgaven in 2022 worden ingezet op het onderhouden, beheren, renoveren en vernieuwbouwen van het patrimonium. In aanpassing vijf van het meerjarenplan bedroeg dit nog 14%. Het percentage zakt door de besparing in de investeringsdotatie.

Voor de realisatie van de vijf speerpunten zijn specifieke programma's gedefinieerd. Deze programma's bestaan uit nieuwe en bestaande initiatieven waarop Stedelijk Onderwijs in dit meerjarenplan de focus legt. De speerpunten bevatten naast programma's ook reguliere werking. Het budget per speerpunt en per programma is opgenomen in de strategische nota.

Stadsdotatie

Net als in de voorbije legislaturen voorziet de stad Antwerpen in een exploitatie- en investeringsdotatie voor het Stedelijk Onderwijs.

In de exploitatiedotatie zijn voornamelijk middelen opgenomen voor het onderhouden en beheren van het patrimonium (inclusief het eigen aandeel in alternatieve financiering van scholenbouw), voor de personeelskosten van de ondersteunende diensten (inclusief de responsabiliseringsbijdrage voor de pensioenen van de statutaire medewerkers), voor ICT en voor het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Daarnaast zijn er specifieke middelen voorzien voor beleidsambities rond capaciteit, de afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt met focus op het verhogen van de gekwalificeerde uitstroom en de realisaties van de andere programma's.

De investeringsdotatie wordt voornamelijk ingezet voor de realisatie van het masterplan patrimonium. Daarnaast zijn er ook middelen voor het regulier onderhoud aan het patrimonium en voor ICT investeringen.

Het Stedelijk Onderwijs blijft verder drie leningen (2011, 2012 en 2013) aflossen die de stad heeft toegestaan voor investeringen in specifieke vastgoedprojecten voor REG (Rationeel EnergieGebruik). Bij aanpassing 5 van het meerjarenplan heeft de stad, net als in de vorige legislatuur, de exploitatiedotatie voor het jaar 2022 verlaagd ter compensatie van de renteloze REG lening van 2013.

De exploitatiedotatie 2022-2025 is gestegen met circa 47,2 mio euro. De voornaamste wijzigingen zijn een verhoging voor de gestegen kosten van gas en elektriciteit met circa 48,2 mio euro, een verhoging voor de indexatie van het reguliere personeelsbudget en het personeelsbudget Digipolis met circa 6,1 mio euro, én tot slot een besparing van circa 7,5 mio euro om de gestegen dotatie deels te compenseren. Deze besparing is een groepsbreed engagement om de lasten solidair te dragen. De responsabiliseringsbijdrage, inbegrepen in de exploitatiedotatie, is niet gewijzigd t.o.v. vorige aanpassing van het meerjarenplan.

De investeringsdotatie 2022-2025 is verlaagd met circa 18,5 mio euro door een besparing van circa 18,7 mio euro en een hogere toekenning van circa 0,2 mio euro m.b.t. de verkoop van een grond door AG Vespa waarbij de inkomsten mogen toekomen aan Stedelijk Onderwijs. Deze daling is het gevolg van een groepsbrede oefening om het budget en de realisatie beter op elkaar af te stemmen.

Jaarlijks wordt immers vastgesteld dat niet alle gebudgetteerde investeringsuitgaven effectief worden omgezet, gerealiseerd en gefactureerd. Deze besparing wordt verrekend door een verlaging van de investeringsdotatie voor ICT met 0,3 mio euro. Dit kan zonder te schrappen in ICT projecten dankzij de middelen van Corona en Digisprong. Circa 18,2 mio euro wordt bespaard op het masterplan patrimonium. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren.

	2022	2023	2024	2025	Totaal	
Exploitatie	Basisonderwijs	-162.902	-296.155	-230.000	-223.305	-912.362
	DKO	-736.832	-709.347	-749.347	-701.597	-2.897.123
	Financiën	-26.862	-291.644	-268.556	-244.867	-831.929
	HR	-28.394.936	-32.154.524	-32.857.028	-33.306.829	-126.713.318
	ICT	-3.607.779	-3.786.225	-3.883.337	-3.962.542	-15.239.883
	MC	-39.000	-87.981	-40.000	-40.000	-206.981
	Onderwijsorganisatie	-19.000	-19.475	-19.962	-20.461	-78.898
	Patrimonium	-30.884.711	-32.661.751	-23.817.838	-25.446.311	-112.810.611
	Secundair onderwijs	-40.000	-122000	-135.500	-130.000	-427.500
	Buitengewoon onderwijs	-70.903	-54350	-25.590	0	-150.843
	Volwassen onderwijs	-10.000				-10.000
	Saldo	-63.992.926	-70.183.451	-62.027.159	-64.075.912	-260.279.447
Investerings	ICT	-418.213	-799.894	-835.590	-258.973	-2.312.669
	Patrimonium	-16.112.631	-31.759.442	-37.926.499	-43.874.278	-129.672.850
	Saldo	-16.530.844	-32.559.335	-38.762.089	-44.133.250	-131.985.519

Masterplan onderwijspatrimonium

Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen door het realiseren van voldoende, gezonde, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen voor haar lerenden en medewerkers. Duurzame en inspirerende schoolgebouwen verhogen het welbevinden, wat bijdraagt tot betere leerprestaties. Aantrekkelijke schoolomgevingen en -gebouwen faciliteren het leerproces. Zo zorgen we ervoor dat schoolteams zich kunnen concentreren op hun kerntaak. Het Masterplan Onderwijspatrimonium 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs is een concreet programma van vastgoedprojecten (nieuwbouw en renovaties) die deze doelstelling mee realiseert. Het masterplan wordt gerealiseerd via investeringen enerzijds en via alternatieve financieringen (DBFM Scholen van Morgen, huursubsidies) anderzijds.

Het masterplan 2020-2025 daalt met circa 10,8 mio euro ten opzichte van aanpassing 5. Het aandeel stadsdotatie is gedaald met circa 18,2 mio euro. De Agion subsidies stegen met circa 3,8 mio euro voor de bouw van een noodcampus voor buitengewoon onderwijs, op het terrein op Luchtbal, gelegen tussen de site Columbiastraat/Noorderlaan/Santiagostraat. Op 30/9/2022 werd het besluit van de Vlaamse Regering goedgekeurd om middelen te voorzien om deze capaciteit vervroegd te realiseren. Over eventuele extra Agion middelen capaciteit voor de tweede helft van de legislatuur is echter nog geen duidelijkheid.

Deze zijn veiligheidshalve dan ook niet opgenomen als te verwachten uitgaven, te meer omdat er naast capaciteitssubsidies ook een eigen aandeel moet voorzien worden. De overige subsidies (bv. OVAM, Sport Vlaanderen, groendaken) bleven stabiel. Er werden voor circa 0,2 mio euro extra relance plan middelen Vlaanderen opgenomen. Tot slot is er een aangroei van de eigen middelen masterplan voor circa 3,4 mio euro.

Het AG SO bereidt een review van het masterplan voor waarin naast de daling van circa 10,8 mio euro, ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwrijzen wordt verwerkt. Dat doen we door de indexvoet aan te passen aan de reële situatie. Door de aangepaste index zullen er in dit meerjarenplan minder projecten kunnen gerealiseerd worden met het beschikbare budget. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren. Het budget van een aantal investeringen wordt, op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen, indien nodig naar een ander jaar en zelfs naar een volgend meerjarenplan (periode 2026-2031) verschoven. Jaarlijks wordt groepsbreed immers vastgesteld dat niet alle gebudgetteerde investeringsuitgaven effectief worden omgezet, gerealiseerd en gefactureerd. De review wordt op een later moment ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van bestuur.

Het eigen aandeel binnen de DBFM projecten is gestegen met circa 0,4 mio euro in het meerjarenplan.

Masterplan (excl. dbfm)		Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 5				Totaal
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Ontvangsten	Stad	32.466.401	17.363.530	31.775.883	35.279.027	35.013.798	35.583.516	187.482.155
	Agion subsidies	12.382.291	6.233.531	22.168.792	23.115.053	14.331.430	5.834.315	84.065.412
	Overige subsidies	249.654	1.764.242	60.636	0	0	0	2.074.532
	Relance plan	0	0	217.225	1.206.249	276.526	0	1.700.000
	Eigen middelen	-1.157.676	1.976.431	1.171.656	16.941.059	1.474.586	836.362	21.242.418
	Saldo	43.940.670	27.337.733	55.394.192	76.541.387	51.096.341	42.254.193	296.564.516
Uitgaven	Gebouwen	-43.471.389	-26.899.104	-54.222.536	-74.787.973	-49.865.266	-41.911.725	-291.157.993
	Meubilair	-469.280	-438.629	-1.171.656	-1.753.413	-1.231.075	-342.468	-5.406.522
	Saldo	-43.940.670	-27.337.733	-55.394.192	-76.541.387	-51.096.341	-42.254.193	-296.564.516

Masterplan (excl. dbfm)		Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 6				Totaal
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Ontvangsten	Stad	32.466.401	17.363.530	13.456.691	29.231.254	35.426.499	41.374.278	169.318.654
	Agion subsidies	12.382.291	6.233.531	21.087.440	25.577.764	15.021.644	7.552.061	87.854.730
	Overige subsidies	249.654	1.764.242	60.636	0	0	0	2.074.532
	Relance plan	0	0	0	971.474	980.526	0	1.952.000
	Eigen middelen	-1.157.676	1.976.431	1.171.656	10.791.059	7.474.586	4.338.757	24.594.813
	Saldo	43.940.670	27.337.733	35.776.424	66.571.550	58.903.255	53.265.096	285.794.728
Uitgaven	Gebouwen	-43.471.389	-26.899.104	-34.604.767	-64.818.137	-57.672.180	-52.922.628	-280.388.205
	Meubilair	-469.280	-438.629	-1.171.656	-1.753.413	-1.231.075	-342.468	-5.406.522
	Saldo	-43.940.670	-27.337.733	-35.776.424	-66.571.550	-58.903.255	-53.265.096	-285.794.728

Andere wijzigingen en financiële risico's

Meer uitgebreide informatie over de wijzigingen in aanpassing 6 van het meerjarenplan zijn opgenomen in het hoofdstuk "Motivering van de wijzigingen".

Naast de risico's die hierboven reeds beschreven staan rond de inflatie en stijgende energiekosten, worden in het hoofdstuk "Toelichting" nog verschillende andere risico's beschreven, waaronder corona, Oekraïne, Borsbeek, pensioenen, technische campus Blue Gate en tijdelijke campus voor het buitengewoon onderwijs (versnelde opstart capaciteit).

Tabel budgetposities

	2022	2023	2024	2025
Exploitatie	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
Ontvangsten	404.614.236	408.557.549	406.105.038	413.808.109
70 Opbrengsten uit de werking	9.119.520	9.506.323	9.440.904	9.497.666
74 Subsidies, toelagen en andere operationele opbrengsten	393.659.747	396.674.154	394.333.075	402.027.319
75 Financiële opbrengsten	1.834.969	2.377.072	2.331.059	2.283.124
Uitgaven	-388.009.249	-403.042.996	-400.064.371	-407.428.135
60 Aankopen voor doorverkoop	-6.565.538	-6.439.349	-6.068.575	-6.154.441
61 Diensten en diverse goederen	-66.302.051	-70.634.283	-61.767.938	-62.810.723
62 Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	-308.291.169	-318.334.922	-324.754.572	-330.896.804
64 Toegestande werkingssubsidies en andere operationele kosten	-4.251.110	-4.022.954	-3.960.801	-4.150.840
65 Financiële kosten	-2.599.382	-3.611.488	-3.512.485	-3.415.326
Investerings	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Ontvangsten	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
15 Investeringsubsidies	37.678.920	59.108.573	54.764.259	51.685.311
49 Vorderingen op lange termijn die binnen het jaar	4.664.539	1.152.436	1.198.465	1.246.399
Uitgaven	-104.495.356	-79.517.075	-70.932.325	-66.058.707
21 Immateriële vaste activa	-501.211	-799.894	-570.590	-717.406
22 Terreinen, gebouwen, wegen en andere infrastructuur	-38.174.044	-68.105.487	-60.829.680	-56.032.128
23 Installaties, machines, uitrusting en computers	-10.554.731	-5.836.125	-5.416.308	-5.370.872
24 Meubilair en rollend materiaal	-4.714.857	-4.506.263	-4.115.747	-3.938.302
25 Vaste activa in leasing	-50.550.513	-269.306	0	0
Financiering	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Ontvangsten	45.062.469	0	0	0
17 Schulden op lange termijn	45.062.469	0	0	0
Uitgaven	-2.222.820	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
42 Schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	-2.222.820	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Budgettair resultaat boekjaar	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855

Strategische nota

De strategische nota is een onderdeel van de zesde aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs.

De strategische nota omvat

- de strategische doelstelling;
- het actieplan voor de realisatie van de strategische doelstelling;
- de vijf speerpunten (acties) waaruit het actieplan bestaat;
- de programma's waaruit de speerpunten (acties) bestaan.

De realisatietermijn valt samen met het meerjarenplan (2020-2025).

Stedelijk Onderwijs geeft mee uitvoering aan het Antwerps bestuursakkoord 'De Grote Verbinding' dat vertaald is in het stedelijk meerjarenplan 2020-2025. Stedelijk Onderwijs draagt mee bij aan de realisatie van de strategische doelstelling van de stad Antwerpen: 'Antwerpen is de onderwijs hoofdstad van Vlaanderen' (2LWS02). Dit realiseert Stedelijk Onderwijs via zijn actieplan: 'Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' (2LWS0205).

De raad van bestuur van het Stedelijk Onderwijs keurde op 29 november 2019 de ambitienota 2020-2025 goed. De raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs keurde op 23 oktober 2020 de speerpuntennota 2020-2021 goed. De speerpuntennota concretiseert de ambitienota in haalbare resultaten en activiteiten voor een periode van twee jaar. In maart 2022 werd de speerpuntennota 2022-2023 goedgekeurd door de raad van bestuur (2022_RVBAGSO_00055).

[2LWS0205 - Het Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen.](#)

Missie: talentontwikkeling & actief burgerschap

Stedelijk Onderwijs organiseert in opdracht van de stad Antwerpen en binnen het kader van zijn pedagogisch project, kwaliteitsvol onderwijs in een open en stedelijke leeromgeving. We begeleiden het leerproces van kinderen, jongeren en volwassenen. We doen dat in onze kleuter-, lagere en middelbare scholen, academies en centra voor volwassenenonderwijs. Iedereen, zonder uitzondering, is welkom. We geloven in de groeikansen van elke lerende en realiseren samen maximale leerwinst. We ontwikkelen talenten en actief burgerschap. Zo groeit iedere leerling of cursist succesvol door naar een gewaardeerde plaats in de samenleving. Samen met alle betrokkenen engageren we ons om zo de stad van morgen mee vorm te geven.

Visie: Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen

Maximale leerwinst voor elke lerende is de sleutel tot kwalificatie. Hier leggen we de lat hoog. Elke leraar beschikt over expertise en leiderschap en deelt deze met anderen.

Sterke teams leveren excellent onderwijs. Ons aanbod is breed en gericht op wie wil (blijven) leren of werken. Onze leer- en werkomgevingen zijn inspirerend en duurzaam. Leren bij het Stedelijk Onderwijs gaat ook over jezelf leren ontdekken en de ruimte krijgen om te oefenen en te participeren als een actieve burger aan de samenleving. We leren samen omgaan met een snel veranderende en onbekende toekomst. We willen dat onze leerlingen en cursisten hun plek vinden in de samenleving. Wij inspireren hen voor het leven. Zo bouwen we mee aan de stad van morgen.

Zes acties, vijf speerpunten

Het actieplan 'Het Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' wordt geconcretiseerd in vijf inhoudelijke acties die het Stedelijk Onderwijs beschouwt als speerpunten:

Speerpunt 1: Elke leerling realiseert maximale leerwinst

Speerpunt 2: Sterke teams leveren excellent onderwijs

Speerpunt 3: Breed aanbod in functie van leren en werken

Speerpunt 4: Voldoende, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen

Speerpunt 5: Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger

Actie 6 is een algemene actie voor registratie van ontvangsten en uitgaven voor de algemene werking die niet toegewezen worden aan de andere acties. Meer info over de speerpunten is opgenomen in de strategische nota (zie verder).

Impact van corona en vluchtelingenstromen

De coronapandemie heeft sinds het voorjaar 2020 een grote impact op de werking. Een aantal ambities uit de meerjarenplanning heeft hierdoor vertraging opgelopen terwijl andere ambities net een versnelling hebben doorgemaakt. Corona heeft ons ook uitgedaagd om nieuwe initiatieven op te zetten. Deze kregen een plek in de eerder goedgekeurde speerpuntennota. We spitten de uitdagingen verder uit om tot duurzame oplossingen te komen.

Zo had corona bijvoorbeeld een grote impact op de doorlichtingen en visitaties. De meeste doorlichtingen en visitaties werden uitgesteld waardoor een belangrijke toetssteen voor onderwijskwaliteit tijdens deze periode ontbrak. In 2022-2023 zal een inhaalbeweging gebeuren. Daarnaast werd het jaarprogramma actief burgerschap 'Wereldschool' met een schooljaar verlengd omdat de intensieve ondersteuning quasi onmogelijk was. Ook de meeste buitenlandse stages voor onze leerlingen stonden on hold en ontstond er de zoektocht naar alternatieve stages of werkervaringen.

Corona en digitalisering

Schoolteams en leerlingen werden door corona geconfronteerd met diverse vormen van hybride leren en afstandsonderwijs. Afstandsonderwijs kan nooit in de plaats komen van contactonderwijs. Maar digitalisering is op de klasvloer niet meer weg te denken. Hierdoor worden de ambities van het programma digitaal onderwijs geactualiseerd in functie van een versnelde en aangepaste uitrol. Een duidelijk kader voor digitaal leren is nodig om keuzes te maken in functie van de pedagogische meerwaarde.

Corona en welzijn en gezondheid

De impact van corona heeft het psychosociaal welzijn van zowel leerlingen als medewerkers nog sterker onder de aandacht gebracht en dit zal de volgende jaren ook zo zijn. Onze schoolteams moeten een goede balans houden tussen excellentie en welzijn. De resultaten van de bevestigingen over psychosociaal welzijn bij het personeel worden vertaald in concrete actieplannen op team- en organisatieniveau. Wat de gezondheid betreft, heeft het Stedelijk Onderwijs al enkele jaren (pilot)projecten lopen die de luchtkwaliteit in klas- en werklokalen moeten verbeteren om de leer- en werkprestaties te bevorderen. Met corona wordt nu versneld geïnvesteerd in luchtkwaliteitsmeting en zullen projecten uitgebreid worden.

Corona en leerachterstand

Individuele remediëring en evaluatiebeleid zijn reguliere thema's in de onderwijsleerpraktijk. Tijdens corona werd de leerachterstand meer zichtbaar waardoor de nood aan een kader voor remediëring en evaluatie toenam. Daarnaast werd een zomerschoolprogramma ontwikkeld om de leerachterstand van leerlingen met hoge leer- en zorgnoden maximaal weg te werken met een stimulerend en remediërend zomerprogramma. Zomerscholen worden ook de volgende jaren georganiseerd.

Corona en het lerarentekort

Het lerarentekort is gekend. Met corona hebben de schoolteams meer dan ooit de impact ervaren door de hoge afwezigheden in het lerarenkorps. Medewerkers van de ondersteunende diensten worden ingezet voor pedagogische en logistieke taken in scholen. Maar er is veel meer nodig om meer mensen naar het lerarenberoep te (ver)leiden. Het Stedelijk Onderwijs moet alles op alles zetten om als aantrekkelijke werkgever nieuwe leerkrachten aan te trekken en bestaande leerkrachten te behouden.

Vluchtelingenstromen en taalkrchtig onderwijs

De huidige vluchtelingenstroom uit Oekraïne versterkt de druk op het onderwijs voor anderstalige nieuwkomers. Het Stedelijk Onderwijs zal alert blijven voor deze en toekomstige uitdagingen binnen de grootstedelijke context. We kunnen hierbij verder bouwen op de bestaande werking voor anderstalige nieuwkomers, OKAN en NT2. Binnen de speerpunten gaan we gericht op zoek om uitdagingen als deze niet aan te pakken als losse acties maar te verankeren aan de programma's en om te buigen naar een duurzaam beleid.

A'REA UP

Het A'REA UP-programma is een vernieuwend programma van de stad Antwerpen in de aanpak van ongekwalificeerde uitstroom. Het programma kenmerkt zich door de duurzame aanpak, de gezamenlijke doelgerichtheid en het belang van (een continu proces van) meten, evalueren en bijsturen van nieuwe en bestaande initiatieven.

Het Stedelijk Onderwijs werkt actief mee aan de realisatie van het programma A'REA UP. Het programma is een belangrijke hefboom in de realisatie van de organisatiedoelstelling 'Kwaliteitsvolle gekwalificeerde uitstroom'.

Samen met onze partners zetten we in op 85% van de lerenden die gekwalificeerd uitstromen waarbij we oog hebben voor een stijgend kwaliteitsvol doorstroomcijfer. In niet-diplomagerichte opleidingen streven we naar succesvol afgeronde opleidingsdelen waarbij zelfontwikkeling centraal staat. Inspanningen worden daarbij geleverd op het vlak van vroegtijdig schoolverlaten, verlaging van de schoolse vertraging en doorlopende leerloopbanen.

Doelgericht samenwerken om de stad van morgen mee te bouwen

Het Stedelijk Onderwijs blijft de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit in de focus zetten om hoge leerprestaties en maximale leerwinst te realiseren. De directeur en het schoolteam zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit en worden daarbij bijgestaan door ondersteuners. Schoolteams en ondersteuners hebben een lerende en onderzoekende houding en werken doelgericht samen om de stad van morgen mee te bouwen.

We leggen daarin drie belangrijke accenten :

1. Een heldere visie en realistisch beleidsplan als basis voor onderwijskwaliteit voor elke school, academie of centrum.
2. Monitoren van onderwijskwaliteit om te groeien.
3. Lerende cultuur.

Bijkomende middelen en budgettaire besparing

In deze zesde aanpassing van het meerjarenplan heeft het Stedelijk Onderwijs de gevolgen van de energiecrisis en de stijgende inflatie duurzaam aangepakt. Enerzijds krijgt het Stedelijk Onderwijs bijkomende middelen van de stad om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen. Anderzijds heeft het Stedelijk Onderwijs een intensieve besparingsoefening gedaan op budgettair niveau, zowel op het exploitatie- als het investeringsbudget. Deze oefening bleek nodig om twee redenen. De bijkomende middelen van de stad en Vlaanderen zijn gekleurd om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen. Het Stedelijk Onderwijs wordt echter ook geconfronteerd met andere gestegen kosten, zoals servicecontracten (busvervoer, poets, groenonderhoud, ...) en materialen (bouwmaterialen, didactisch materiaal, ...) zonder dat daarvoor de ontvangsten stijgen op dit moment. Ten tweede werd groepsbreed afgesproken een besparing te realiseren ter compensatie van de gestegen kosten voor energie en personeel. Voor exploitatie betekent dit een besparing van 7,5 mio euro in de periode 2023-2025. Voor investeringen gaat het om een verlaging van de dotatie van circa 18,7 mio euro.

De besparingsoefening op exploitatie is gelukt zonder te schrappen op dienstverlening en zonder de engagementen te verlagen die zijn aangegaan in de ambitienota en vertaald in concrete acties in de speerpuntennota. Budget en realisatie werden nauwkeurig geanalyseerd zodat scherper begroot werd. De budgettaire wijzigingen die hieronder per speerpunt zijn weergegeven moeten gelezen worden als een gevolg van deze oefening.

De besparings- en optimalisatie oefening op investeringen is, met uitzondering van het masterplan patrimonium, gelukt zonder te schrappen op dienstverlening, mede dankzij de Vlaamse Digisprong middelen. De afdeling Vastgoed bereidt een uitgebreide review van het masterplan voor waarin naast de daling, ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwrijzen wordt verwerkt. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren.

		Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	2022	2023	2024	2025
Exploitatie	Ontvangsten	359.530.208	381.129.978	404.614.236	408.557.549	406.105.038	413.808.109
	Uitgaven	-343.466.728	-366.714.935	-388.009.249	-403.042.996	-400.064.371	-407.428.135
	Saldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
Investing	Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
	Uitgaven	-54.582.187	-47.587.336	-104.495.356	-79.517.075	-70.932.325	-66.058.707
	Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Financiering	Ontvangsten	52.670	5.562.693	45.062.469	0	0	0
	Uitgaven	-1.751.851	-1.542.731	-2.222.820	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
	Saldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Budgettair resultaat		9.452.556	1.938.086	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855

		Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	2022	2023	2024	2025
01 Maximale leerwinst		-9.489.104	-10.778.151	-13.636.361	-13.573.406	-13.653.913	-13.859.952
Exploitatie	Ontvangsten	270.334	278.466	534.259	183.492	157.975	157.975
	Uitgaven	-9.643.960	-10.954.522	-13.962.013	-13.593.808	-13.681.873	-13.874.535
Investering	Uitgaven	-115.478	-102.095	-208.607	-163.090	-130.015	-143.392
02 Sterke teams		-1.454.729	-1.646.304	-1.658.710	-2.718.243	-2.262.767	-2.336.603
Exploitatie	Ontvangsten	272.235	337.726	885.093	390.352	352.449	357.453
	Uitgaven	-1.726.964	-1.984.029	-2.543.804	-3.108.594	-2.615.216	-2.694.056
03 Breed aanbod		-1.371.041	-1.782.450	-2.456.893	-2.619.978	-2.574.627	-2.516.281
Exploitatie	Ontvangsten	428.485	499.522	479.511	479.492	477.456	477.884
	Uitgaven	-1.799.526	-2.281.972	-2.936.405	-3.099.470	-3.052.084	-2.994.166
04 Leer- en werkomgevingen		-31.261.115	-37.897.320	-57.655.593	-68.322.004	-55.265.283	-54.521.942
Exploitatie	Ontvangsten	2.904.886	7.024.173	5.402.025	3.987.272	4.900.869	4.673.520
	Uitgaven	-28.800.613	-33.467.842	-45.016.604	-51.608.804	-43.654.875	-44.473.312
Investering	Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
	Uitgaven	-54.473.216	-47.485.391	-104.286.749	-79.353.985	-70.802.309	-65.915.316
Financiering	Ontvangsten	0	5.548.693	45.062.469	0	0	0
	Uitgaven	-562.616	-607.369	-1.160.192	-1.607.497	-1.671.692	-1.738.544
05 Actieve burger		-44.266	-53.577	-1.725.587	-505.257	-133.850	-121.475
Exploitatie	Ontvangsten	157.102	50.731	661.257	542.641	2.700	14.315
	Uitgaven	-201.368	-104.308	-2.386.843	-1.047.898	-136.550	-135.790
06 Algemene werking		53.072.810	54.095.888	74.425.883	71.320.749	62.275.548	63.916.398
Exploitatie	Ontvangsten	355.497.165	372.939.361	396.652.091	402.974.300	400.213.589	408.126.962
	Uitgaven	-301.294.297	-317.922.261	-321.163.581	-330.584.423	-336.923.773	-343.256.275
Investering	Uitgaven	6.507	150	0	0	0	0
Financiering	Ontvangsten	52.670	14.000	0	0	0	0
	Uitgaven	-1.189.235	-935.362	-1.062.628	-1.069.129	-1.014.267	-954.288
Totaal		9.452.556	1.938.086	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855

2LWS020501 - Elke leerling realiseert maximale leerwinst

De leer-kracht van de lerende staat centraal. We verwachten hoge leerprestaties en maximale leerwinst. We verhogen de gekwalificeerde uitstroom. We begeleiden de lerende en houden rekening met de specifieke noden. Elke leraar maakt hierbij het verschil. We meten leereffecten, begeleiden en sturen bij. We toetsen praktijkervaringen af aan wetenschappelijke inzichten.

Voor de realisatie van dit speerpunt zijn er twee programma's.

Programma 1.1: Ontwikkeling onderwijskwaliteit (PROG11)

Stedelijk Onderwijs legt de lat hoog en streeft naar excellentie. We investeren in kwaliteitsontwikkeling zodat onze lerenden hoge leerresultaten behalen en leerwinst boeken. De directeur is, samen met schoolteam, verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit gebaseerd op een gedragen visie. Ze kunnen voor het versterken van hun beleidsvoerend vermogen rekenen op ondersteuning.

Ambities

- Elk schoolteam brengt de eigen onderwijskwaliteit systematisch en betrouwbaar in kaart aan de hand van een (collegiale) visitatie of zelfevaluatie.
- Elk schoolteam heeft inzicht in wat de schoolspecifieke noden zijn om "doorlichtingsproof" te zijn en beschikt over een actieplan om aan die noden te voldoen.
- De komende zes jaar krijgt elke school een gunstig advies na een doorlichting van de onderwijsinspectie. Eventuele tekorten worden binnen de drie jaar weggewerkt.
- Elke school streeft ernaar te excelleren op minstens één thema van de doorlichtingsfocus zoals bijvoorbeeld onderwijsbeleid, evaluatiepraktijk, leerlingenbegeleiding, taalgericht onderwijs...
- Alle lagere scholen en alle secundaire scholen met een eerste graad implementeren gefaseerd een set vaardigheids- en beheersingstoetsen voor Nederlands (lezen en schrijven) en wiskunde. Ze integreren dit met de decretaal opgelegde toetsen in het kader van een brede evaluatiepraktijk.
- Elke leraar van onze lagere scholen kent en ervaart een krachtig ondersteuningsaanbod op het vlak van de realisatie van de basisvaardigheden voor Nederlands en wiskunde.
- Elke leraar in de eerste graad van onze secundaire scholen ervaart een krachtig ondersteuningsaanbod voor de realisatie van basisgeletterdheid voor Nederlands, wiskunde digitale competenties en financiële competenties.

Monitoring leerwinst

Alle lagere scholen en alle secundaire scholen met een eerste graad implementeren gefaseerd een set vaardigheids- en beheersingstoetsen voor Nederlands (lezen en schrijven) en wiskunde. Ze integreren dit met de decretaal opgelegde toetsen in het kader van een brede evaluatiepraktijk. Hiervoor is er over de periode 2022-2025 een budget van circa 410.000 euro voorzien.

Programma 1.2: Leerlingenbegeleiding (PROG12)

Stedelijk Onderwijs kiest uitdrukkelijk voor een schoolbeleid dat het evenwicht houdt tussen zorg en excelleren. We willen onze leerlingen een gelijke toegang geven tot het volledige onderwijsaanbod en we werken drempels maximaal weg.

We zetten onze schaalgrootte in om elke leerling optimaal te versterken, te begeleiden en de zorg te bieden die nodig is. We geven extra aandacht aan aspecten eigen aan een veranderende samenleving in functie van persoonsvorming en sociale vorming. Dit programma wordt gerealiseerd in nauwe samenwerking met het programma 'Actief burgerschap op school' (PROG51).

Ambities

- Het zorgcontinuüm en het handelingsgericht werken vormen de handvatten voor een kwaliteitsvolle uitbouw van de leerlingenbegeleiding conform het decreet. De vier domeinen van het decreet leerlingenbegeleiding krijgen een evenwichtige plaats in het beleid leerlingenbegeleiding van elke school en elke school boekt hierin vooruitgang
- Het Stedelijk Onderwijs heeft een beleid leerlingenbegeleiding voor het niet-leerplichtonderwijs uitgewerkt dat richtinggevend is voor de uitwerking van een brede basiszorg op academieniveau en centrumniveau.
- Stedelijk Onderwijs realiseert mee de stedelijke ambitie van 'Smakelijke School'.
- Elke leraar kent en ervaart een afgestemd en helder ondersteuningsaanbod op het vlak van leerlingenbegeleiding

Zomerscholen 2022

Net zoals in de zomer van 2020, 2021 en 2022 is het de bedoeling om ook in toekomstige jaren zomerscholen te organiseren.

Van 8 t.e.m. 19 augustus 2022 kwamen ongeveer 360 leerlingen uit onze lagere scholen met de hoogste leer- en zorgnoden naar de zomerschool. Daarmee zetten we in op extra ondersteuning na 2 coronajaren en op het beperken van leervertraging tijdens de zomervakantie. We richtten ons naar leerlingen van het eerste tot en met het vijfde leerjaar. Bij deze leerlingen genereren zomerscholen namelijk de meeste leerwinst.

We behielden in het programma de sterke componenten uit 2020 en 2021, zoals de focus op leerlingen met hoge leer- en zorgnoden, het verhalend en breinkrachtig leren, de focus op Nederlands lezen en 'leren leren', sterke (zomer-)teams en gedeeld leiderschap.

Om de grootste impact te hebben op het leren van de leerlingen, werd er in de zes zomer-teams vooral gewerkt met leraren uit onze Stedelijke scholen en studenten uit de lerarenopleiding van AP Hogeschool en KdG Hogeschool.

We zetten sterk in op de professionalisering van onze zomerleraren. Voor de start van de zomerscholen konden student-leraren, leraren en directies deelnemen aan een 3-daagse opleiding (zomeracademie) rond de (lees-)didactiek uit het programma van de zomerschool.

Tijdens de zomerscholen kregen ze op de klasvloer ondersteuning van een vliegende brigade van pedagogische experts. Na afloop konden zij hun aangescherpte competenties en ervaringen uit de zomerscholen meenemen naar hun eigen (werkplek-)school en klas. Deelnemende scholen konden met heel hun team een ondersteuningstraject volgen rond een thema uit de zomerscholen, dat aansluit bij hun schoolprioriteiten.

De hoofddoelstelling van de zomerscholen is het wegwerken of verkleinen van de leerachterstand bij leerlingen met de hoogste zorg- en leernoden via een remediërend en stimulerend aanbod tijdens de zomer. De zomerscholen legt de focus dus op de meest kwetsbare doelgroep van onze leerlingen. We kiezen er daarom voor om het budget van de zomerscholen te verschuiven van programma 1.1 ontwikkeling kwaliteit naar programma 1.2. leerlingenbegeleiding.

		Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	2022	2023	2024	2025
A00000 Reguliere werking		-9.373.656	-10.578.137	-13.488.190	-13.423.476	-13.496.632	-13.695.141
Exploitatie	Ontvangsten	122.334	56.626	392.259	30.492	4.975	4.975
	Uitgaven	-9.380.512	-10.532.668	-13.671.841	-13.290.878	-13.371.592	-13.556.724
Investing	Uitgaven	-115.478	-102.095	-208.607	-163.090	-130.015	-143.392
PROG11 Ontwikkeling kwaliteit		-115.448	-200.014	-113.772	-113.113	-115.941	-118.839
Exploitatie	Ontvangsten	148.000	221.840	0	0	0	0
	Uitgaven	-263.448	-421.854	-113.772	-113.113	-115.941	-118.839
PROG12 leerlingenbegeleiding		0	0	-34.399	-36.817	-41.340	-45.972
Exploitatie	Ontvangsten	0	0	142.000	153.000	153.000	153.000
	Uitgaven	0	0	-176.399	-189.817	-194.340	-198.972
01 Maximale leerwinst		-9.489.104	-10.778.151	-13.636.361	-13.573.406	-13.653.913	-13.859.952

2LWS020502 - Sterke teams leveren excellent onderwijs

Elk team ontwikkelt zich tot een professionele leergemeenschap, die de leerwinst verhoogt en de draagkracht versterkt. We werken waardengedreven in een cultuur van vertrouwen en permanente feedback. We werken participatief en co-creatief. We stimuleren persoonlijk en gedeeld leiderschap. We vertrekken vanuit engagement en appreciatie. Samen creëren we een aantrekkelijk klimaat waar mensen graag willen werken.

Voor de realisatie van dit speerpunt zijn er drie programma's.

Programma 2.1: Persoonlijk en gedeeld leiderschap (PROG21)

Sterke teams leveren excellent onderwijs en dragen bij aan de leerwinst van hun lerenden. Stedelijk Onderwijs is een waardengedreven netwerkorganisatie. Het zijn de gemeenschappelijke waarden die medewerkers drijven en verbinden.

De bedrijfswaarden (vertrouwen, deskundigheid, openheid, betrokkenheid en inspiratie) vormen de leidraad van hoe we werken en omgaan met elkaar. Medewerkers krijgen de kans om initiatief te nemen, zich te ontwikkelen en om samen op zoek te gaan naar oplossingen en nieuwe inzichten los van hiërarchie (zomeracademie, onderwijscafé, leerwandeling, ontwikkeltraject leiding geven, breed en gedeeld leiderschap).

We werkten het kader voor het programma verder uit. Het kader is een kompas waarin het concept 'persoonlijk en gedeeld leiderschap' helder gedefinieerd wordt met correcte en foute voorbeelden, geïllustreerd aan de hand van de organisatiewaarden, namelijk openheid, betrokkenheid, deskundigheid, vertrouwen en inspiratie.

Ook stelden we samen met een externe consultant de 360 graden-bevraging van het directiecomité op, zodat de leden van het directiecomité ook vanuit de focus van persoonlijk en gedeeld leiderschap hun eigen leiderschapsvaardigheden kunnen ontwikkelen. We ronden de pilootprojecten 'leerwandeling' en 'lesson study' af. De testfase van de leerwandeling is succesvol afgesloten, maar de verankering is nog niet compleet in de reguliere werking. Op termijn zal de leerwandeling verder geïntegreerd worden op de klasvloer. De 'lesson study' daarentegen, bleek niet haalbaar voor de organisatie. Het proefproject wordt afgesloten en niet opgenomen in de dagelijkse werking.

Ambities

- De mindset en competenties die persoonlijk en gedeeld leiderschap vormgeven, zijn sterk verankerd en duurzaam ingebed in de ganse organisatie. De cultuur is zichtbaar in gedeeld beeld, gedeelde taal, gedeelde leiderschapspraktijken en tools.
- Elk team evolueert naar een professionele leergemeenschap die overtuigd is dat leerwinst gerealiseerd wordt vanuit een gezamenlijke aanpak en een professionele dialoog.
- Elke medewerker wordt gestimuleerd om zijn persoonlijk en gedeeld leiderschap op te nemen. Hij of zij kan deelnemen aan een breed professionaliseringsaanbod.
- Elke medewerker heeft een voorbeeldfunctie op het vlak van leiderschap voor alle leerlingen en stakeholders.

Zomeracademie 2022

De zomeracademie stond open voor alle (student-)leraren uit de 6 zomerteams en ging door op 1, 2 en 3 augustus in Het Rekreatief in Edegem. We gingen drie dagen aan de slag met het programma, de didactiek en de werkvormen uit de zomerscholen. Zo gaven we de zomerleraren de kans om de nodige kennis en vaardigheden eigen te maken, zodat ze als sterke teams aan de slag konden in de zomerschool en daarna in hun (stage-)klas of andere professionele context.

Het programmabudget daalde in 2022 met 11.000 euro door een verlaging bij de zomeracademie en onderwijscafés/professionele leergemeenschappen. Verder zijn er geen wijzigingen in het programmabudget ten opzichte van vorige ronde. De voorziene budgetten hebben betrekking op de organisatie van de zomeracademie (12.000 euro/jaar), het traject leiderschapsontwikkeling (75.000 euro/jaar), onderwijscafés en professionele leergemeenschappen (10.000 euro/jaar).

Programma 2.2: Draagkracht in balans (PROG22)

De draagkracht van schoolteams staat onder druk. We stellen alles in het werk om het evenwicht te herstellen tussen hoge maatschappelijke verwachtingen en de kracht van onze teams om aan die verwachtingen te voldoen. Onderwijs is een verhaal van mensen. We investeren in het psychosociaal welzijn van onze medewerkers.

In dit programma willen we extra aandacht geven aan de verlaging van de draaglast. Dat doen we door de planlast aan te pakken, door in te zetten op een aangepaste schoolorganisatie en op een geïntegreerd welzijnsbeleid.

In het kader van het psychosociaal welzijnsbeleid in onze organisatie, startten we de terugkerende welzijnsbevraging RAPSI (risicoanalyse psychosociale aspecten) op. De bevraging verloopt stapsgewijs.

Ambities

- Het Stedelijk Onderwijs brengt planlast in kaart en adviseert planlastverlagende maatregelen die een impact hebben op de klas- en werkvloer. Het realiseert hierbij quick wins en werkt een duurzaam beleid 'aanpak planlast' uit op korte, middellange en lange termijn.
- Meerdere scholen verhogen in belangrijke mate hun draagkracht dankzij een aangepaste schoolorganisatie.
- Scholen waar de draagkracht zwaar overschreden is, worden via een totaalaanpak gemedieerd en begeleid.
- Het Stedelijk Onderwijs voert een psychosociaal welzijnsbeleid dat leidt tot een verhoging van het welbevinden van de medewerkers.

De voorziene budgetten hebben betrekking op de RAPSI-bevraging (65.200 euro in 2022 en 30.300 euro in 2025) en een opleidingsbudget voor het vertrouwensnetwerk (10.000 euro in 2022 en 10.000 euro in 2023). Het programmabudget daalde met circa 4.800 euro in 2022 met betrekking tot de RAPSI-bevraging.

Programma 2.3: Aantrekkelijke werkgever (PROG23)

Het Stedelijk Onderwijs positioneert zich als aantrekkelijke onderwijswerkgever in de ruime regio. We bieden zo een antwoord op het lerarentekort. We willen dat meer potentiële kandidaten expliciet kiezen voor het Stedelijk Onderwijs omwille van onze identiteit en het pedagogische project. We willen een diverser potentieel aanspreken, het afhaken van starters verminderen en zij-instromers aantrekken. Een sterk uitgebouwde HR-strategie vormt de basis voor een authentieke en wervende marketing strategie. In onze employer branding campagne staan de verhalen van onze medewerkers centraal want zij zijn onze belangrijkste ambassadeurs. Ze vertellen hun kijk op (stedelijk) onderwijs. We lanceerden op sociale media verschillende verhalen van collega's die onze bouwstenen als werkgever in de verf zetten. Op LinkedIn en Facebook koppelden we verschillende vacatures aan concrete verhalen en getuigenissen. Vooral op LinkedIn merkten we een groei in volgers. We bekijken hoe we die verhalen nog meer en beter kunnen delen om zo een online community te creëren, zowel voor onze eigen medewerkers als externen.

Ambities

- Steeds meer kandidaten kiezen expliciet voor het Stedelijk Onderwijs omwille van onze identiteit en pedagogisch project.
- Starters blijven langer in dienst bij het Stedelijk Onderwijs.

- Het Stedelijk Onderwijs heeft nieuwe ideeën en voorstellen uitgewerkt die de kijk op onderwijs veranderen en inspelen op een steeds veranderende samenleving.
- Medewerkers voelen zich meer gewaardeerd en meer betrokken bij het beleid van het Stedelijk Onderwijs.
- Het Stedelijk Onderwijs staat bekend als een aantrekkelijke werkgever

Het grootste gedeelte van het exploitatiebudget onder het programma aantrekkelijke werkgever is voorzien voor initiatieven rond organisatie brede betrokkenheid, bevraging (Great Place To Work), specifieke campagne aantrekkelijke werkgever, dag van de leerkracht, interne communicatie en directiedagen. Het programmabudget stijgt met circa 5.000 euro t.o.v. vorige ronde. De budgetten voor Stedcamp en initiatieven betrokkenheid daalden met 11.500 euro, specifieke campagne aantrekkelijke werkgever steeg met circa 37.000 euro, dag van de leerkracht daalde met circa 16.500 euro en directiedagen daalden met 4.000 euro.

		Jaarrekening		2022	2023	2024	2025
		2020	2021				
A00000	Reguliere werking	-1.314.383	-1.433.435	-1.394.995	-2.358.262	-2.022.767	-2.046.288
Exploitatie	Ontvangsten	272.235	337.726	885.093	390.352	352.449	357.453
	Uitgaven	-1.586.618	-1.771.161	-2.280.089	-2.748.613	-2.375.216	-2.403.741
PROG21	Leiderschap	-5.450	-67.497	-86.000	-97.000	-97.000	-97.000
Exploitatie	Uitgaven	-5.450	-67.497	-86.000	-97.000	-97.000	-97.000
PROG22	Draagkracht in balans	0	-39.685	-75.215	-10.000	0	-30.315
Exploitatie	Uitgaven	0	-39.685	-75.215	-10.000	0	-30.315
PROG23	Aantrekkelijke werkgever	-134.896	-105.687	-102.500	-252.981	-143.000	-163.000
Exploitatie	Uitgaven	-134.896	-105.687	-102.500	-252.981	-143.000	-163.000
02	Sterke teams	-1.454.729	-1.646.304	-1.658.710	-2.718.243	-2.262.767	-2.336.603

2LWS020503 – Breed aanbod in functie van leren en werken

We organiseren een aantrekkelijk, breed en toekomstgericht opleidingsaanbod zodat iedereen de kans krijgt zich levenslang te ontwikkelen. Het doel van onze opleidingen is groeien naar werk, een vervolgopleiding of persoonlijke ontwikkeling. We werken samen met partners om de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt te versterken. Voor de realisatie van dit speerpunt zijn er drie programma's.

Programma 3.1: Levenslang leren (PROG31)

Het Stedelijk Onderwijs heeft de unieke positie in de stad om het levenslang leren van elke Antwerpenaar te garanderen. We organiseren een breed en doordacht opleidingsaanbod in functie van werk of een vervolgopleiding. Door te investeren in doorlopende leerlijnen en ononderbroken leerloopbanen verhogen we de gekwalificeerde uitstroom en verminderen we de schoolse vertraging. Schaalgrootte en lange termijnvisie vormen de basis van onze strategische aanboddoefening.

Ambities

- Het Stedelijk Onderwijs investeert maximaal in doorlopende leerlijnen en ononderbroken leerloopbanen. Dit gebeurt dankzij een sterke onderwijsloopbaanbegeleiding, een samenhangend en toekomstgericht onderwijsaanbod per onderwijsniveau en een sterke samenwerking tussen de onderwijsniveaus.
- Het Stedelijk Onderwijs stemt zijn aanbod af op basis van de resultaten van een model dat instroom, doorstroom en uitstroom analyseert. Scholen nemen gerichte acties om elkaar (binnen en over de niveaus heen) te versterken in doorstroming.
- Het Stedelijk Onderwijs creëert extra capaciteit voor het leerplichtonderwijs in capaciteitsgebieden en bij voorkeur in gebieden en studierichtingen waar het Stedelijk Onderwijs ondervertegenwoordigd is.
- Elke basisschool profileert zich als een buurtschool. In alle zones en wijken van de stad bieden we een doorlopende leerlijn van kleuter- tot en met lager onderwijs aan.
- Het Stedelijk Onderwijs biedt een kwalitatief studietraject aan voor alle leerlingen secundair onderwijs die zich voorbereiden op het hoger onderwijs of willen gaan werken.
- De scholen van het secundair onderwijs werken samen en creëren een breed aanbod van studierichtingen en opties. Op schoolniveau streven we naar doorlopende leerlijnen en naar een volledige eerste graad (A-stroom + B-stroom).
- Om een hoge kwaliteit te waarborgen groeperen de buitengewone scholen zich en groeien ze uit tot professionele campussen met een aanbod dat voorziet in de doorstroom van basisonderwijs naar secundair onderwijs. De opleidingsvormen 2 en 3 (OV2 en OV3) worden meer arbeidsmarktgericht georiënteerd.
- Het volwassenenonderwijs organiseert zijn aanbod op een rendabele manier hoofdzakelijk in functie van de arbeidsmarkt, kwalificatie en taal. Diplomagerichte opleidingen winnen hierbij aan belang. Het volwassenenonderwijs heeft omscholingsprogramma's uitgewerkt in afstemming met andere opleidingsverstrekkers om flexibel in te spelen op de snel veranderende noden van de arbeidsmarkt.
- Het Stedelijk Onderwijs gaat voor een kunstencampus per district, waar muziek, woord, dans en beeld geclusterd worden. Dit wordt gerealiseerd in partnerschap met private aanbieders en de districten. Het Stedelijk Onderwijs gaat ook voor een buurtgericht aanbod onder andere door de uitbreiding van het project Kunstkuren.

De projecten 'Kunstkuren', 'Instrumentinitiatie' en 'Artifex' vormen 90% van de gebudgetteerde exploitatie uitgaven. Er zijn zeer beperkte wijzigingen in het budget t.o.v. aanpassing 5.

Programma 3.2: Onderwijs-arbeidsmarkt (PROG32)

Met dit programma willen we de gekwalificeerde uitstroom verhogen door een naadloze aansluiting met de arbeidsmarkt te realiseren. We werken nauw samen met de stad en externe partners. Tussen onderwijs en arbeidsmarkt creëren we innoverende hefboomen, die een antwoord kunnen bieden op de uitdagingen van het werken en leren in de stad van morgen.

Op vlak van monitoring en meten, creëerden we een prototype van doorstroombevraging voor onze afgestudeerde studenten en cursisten van een aantal richtingen van het (beroeps)secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs. In die bevraging peilden we bij de deelnemers naar of en hoe hun opleiding hen adequaat voorbereidde op de arbeidsmarkt. Uit de resultaten bleek dat veel leerlingen uit het beroepssecundair onderwijs hun kans wagen op de hogeschool of universiteit, maar vaak zonder succes. In het najaar rollen we de bevraging opnieuw uit.

We zetten ook in op de samenwerking met de lokale economie. Aangezien we in 2030 een tekort van 25% aan zorgpersoneel verwachten in Antwerpen, is de zorgsector prioritair. Uit de doorstroombevraging bleek dat onze opleidingen goed aansluiten bij de sector, maar dat onze instroom onvoldoende is. Om meer instroom te genereren sloegen we de handen in elkaar met onder andere ZNA en Zorgbedrijf Antwerpen voor de oprichting van een Zorglab op de Stuivenbergsite. Concreet stemmen we onze opleidingen en het stagebeleid nog meer op elkaar af en denken we na over hybride leeromgevingen. Aansluitend sloten HBO5 en AP Hogeschool een overeenkomst waarbij HBO5 meer erkenning krijgt in de belangrijke rol die zij opnemen in de praktijkgerichte vorming en specifieke ondersteuning van hun studenten.

Ambities

- Het Stedelijk Onderwijs heeft zowel met het Ziekenhuisnetwerk Antwerpen als met het Zorgbedrijf een samenwerking ontwikkeld waardoor een naadloze aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voor zorgberoepen gegarandeerd is.
- Het Stedelijk Onderwijs heeft voor de realisatie van De Grote Verbinding de instroom in bouwopleidingen verhoogd, de bouwopleidingen aangepast aan de noden en meer leerlingen gekwalificeerd toegeleid naar een job in de bouwsector. Opleidingen die aansluiten bij de werken van De Grote Verbinding krijgen het label 'Samen maken we De Grote Verbinding' en gelden als een springplank voor een job.
- Het Stedelijk Onderwijs heeft via pilootprojecten een uitwisselingssysteem onderzocht en/of uitgetest met als doelstelling onderwijs en arbeidsmarkt dichter bij elkaar te brengen door het inzetten van hybride leerkrachten en hybride werknemers.
- De pilootprojecten zijn inspirerend om samenwerkingen uit te bouwen met andere bedrijven en/of sectoren op de Antwerpse arbeidsmarkt.
- We rollen dual leren in onze pilootprojecten uit als best practice en vervullen zo de rol van voortrekker voor andere trajecten dual leren binnen het Stedelijk Onderwijs en daarbuiten.

De aanpassing ten opzichte van vorige budgetronde bedraagt circa 101.000 euro over de periode 2022-2025. Dit doordat de voorziene loonkosten mee gedragen worden in het reguliere personeelsbudget (doelstelling 06).

Programma 3.3: Aantrekkelijke onderwijsverstrekker (PROG33)

Het Stedelijk Onderwijs heeft nood aan een duidelijke marketingstrategie om zijn scholen onderscheidend en aantrekkelijk te profileren naar zijn doelgroepen. Het merk Stedelijk Onderwijs kan hierin ondersteunend en versterkend zijn. We bouwen aan een sterke reputatie. Onze medewerkers, ouders en leerlingen zijn ons uithangbord en ambassadeurs.

Ambities

- Meer ouders, leerlingen en cursisten kiezen meer en bewust voor het Stedelijk Onderwijs omwille van ons merk en onze reputatie.
- Ouders, leerlingen en cursisten zijn zo tevreden over het Stedelijk Onderwijs dat ze het aanbod aanbevelen bij andere ouders, leerlingen en cursisten.
- Directies en leerkrachten van onze scholen voelen zich erkend en gesteund als ambassadeur in hun inspanningen naar ouders, leerlingen en cursisten.

De aanpassing t.o.v. vorige ronde bedraagt circa + 14.400 euro voor dienstverlening aan de verschillende onderwijsniveaus in '22-'25.

		Jaarrekening		Jaarrekening			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
A00000	Reguliere werking	-1.174.251	-1.505.115	-1.923.038	-2.091.083	-2.039.542	-2.040.245
Exploitatie	Ontvangsten	425.906	482.471	428.006	479.492	477.456	477.884
	Uitgaven	-1.600.157	-1.987.586	-2.351.044	-2.570.576	-2.516.998	-2.518.130
PROG31	Levenslang leren	-80.411	-159.337	-333.327	-327.300	-366.300	-304.307
Exploitatie	Ontvangsten	2.579	17.051	51.505	0	0	0
	Uitgaven	-82.990	-176.388	-384.832	-327.300	-366.300	-304.307
PROG32	Onderwijs arbeidsmarkt	0	-10.147	-19.000	-19.475	-19.962	-20.461
Exploitatie	Uitgaven	0	-10.147	-19.000	-19.475	-19.962	-20.461
PROG33	Aantrekkelijk onderwijs	-116.379	-107.852	-181.528	-182.119	-148.824	-151.268
Exploitatie	Uitgaven	-116.379	-107.852	-181.528	-182.119	-148.824	-151.268
03	Breed aanbod	-1.371.041	-1.782.450	-2.456.893	-2.619.978	-2.574.627	-2.516.281

2LWS020504 - Voldoende, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen

We spelen onze schaalgrootte uit en gaan efficiënt om met mensen, middelen en ruimte. Scholen, academies en centra zijn inspirerende, gezonde en veilige leeromgevingen die professioneel zijn uitgerust. We investeren in voldoende capaciteit en duurzame gebouwen die we breed openstellen.

Voor de realisatie van dit speerpunt zijn er drie programma's.

Programma 4.1: Aantrekkelijke schoolomgeving (PROG41)

Het Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen door het realiseren van voldoende, gezonde, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen voor haar lerenden en medewerkers. Duurzame en inspirerende schoolgebouwen verhogen het welbevinden, wat bijdraagt tot betere leerprestaties. Aantrekkelijke gebouwen faciliteren het leerproces. Zo zorgen we ervoor dat schoolteams zich kunnen concentreren op hun kerntaak. De voornaamste zaken die onder dit programma zitten zijn het masterplan en DBFM.

Het Masterplan Onderwijspatrimonium 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs is een concreet programma van vastgoedprojecten (nieuwbouw en renovaties) die bijdragen tot het realiseren van 4 ambities:

Ambities

- In een grootstedelijke context met een sterke demografische groei voorziet het Stedelijk Onderwijs in een voldoende en gepast aanbod en draagt zijn steentje bij tot de nodige capaciteitsuitbreidingen in basis- en secundair onderwijs, ook in het buitengewoon onderwijs. We bouwen niet enkel voor nu, maar voor de komende 30 jaar en verder. We willen dan ook inspelen op eventuele veranderende capaciteitsnoden in de toekomst, we spreken dan ook van 'adaptieve of slimme capaciteit', waarbij we de ruimte in onze gebouwen maximaliseren en flexibel gaan voorzien.
- Het Stedelijk Onderwijs zet zijn inhaalbeweging verder en zorgt voor het behoud van capaciteit door het bouwen, renoveren en onderhouden van zijn schoolgebouwen tot kwalitatieve en gezonde leer- en werkomgevingen. Met deze doelstelling zorgen we ervoor dat na realisatie van een bouwproject de school een gunstige doorlichting op vlak van Bewoonbaarheid, Veiligheid en Hygiëne behaalt. Anderzijds zijn inbreuken in de doorlichtingsverslagen een sturende factor bij de prioriteitsbepaling en de daaruit volgende selectie van projecten opgenomen in het masterplan.
- Het Stedelijk Onderwijs realiseert duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen. We realiseren mee de klimaatdoelstellingen van de stad met energiebesparende maatregelen, meer groen in buitenruimtes, verbetering van de luchtkwaliteit... Dit doen we door enerzijds het isoleren van gebouwen, het vervangen door schrijnwerk, het vergroenen van speelplaatsen, het verbeteren van comfortparameters zoals binnenluchtkwaliteit, akoestiek, verlichting en HVAC te integreren in nieuwbouwprojecten en totaalrenovaties. Anderzijds werden in het masterplan afzonderlijke projecten opgenomen met betrekking tot speelplaatsrenovaties (= vergroenen) en energiebesparende maatregelen (schrijnwerkrenovaties, dakrenovaties, HVAC-projecten en doorgedreven retrofitprojecten).
- Het Stedelijk Onderwijs voorziet multifunctionele en flexibele gebouwen en speelplaatsen, die waar mogelijk breed kunnen gebruikt worden door wijk-, cultuur- en sportverenigingen, zodat de school het kloppend hart van de wijk kan zijn. Dit realiseren we door in nieuwbouw- en renovatieprojecten slim te compartimenteren waardoor de ruimtes die breed worden opengesteld met behulp van toegangscontrole afzonderlijk gebruikt kunnen worden, los van de ruimtes die niet breed kunnen opengesteld worden.

Het masterplan wordt gerealiseerd via investeringen enerzijds en via alternatieve financieringen (DBFM Scholen van Morgen, huursubsidies) anderzijds.

Het masterplan 2020-2025 daalt met circa 10,8 mio euro ten opzichte van aanpassing 5. Het aandeel stadsdotatie is gedaald met circa 18,2 mio euro. Deze daling is het gevolg van een stadsbrede oefening om het budget en de realisatie beter op elkaar af te stemmen. Jaarlijks wordt immers vastgesteld dat niet alle gebudgetteerde investeringsuitgaven effectief worden omgezet, gerealiseerd en gefactureerd.

De Agion subsidies stegen met circa 3,8 mio euro voor de bouw van een noodcampus voor buitengewoon onderwijs, op het terrein op Luchtbal, gelegen tussen de site Columbiestraat/Noorderlaan/Santiagostraat.

Op 30/9/2022 werd het besluit van de Vlaamse Regering goedgekeurd om middelen te voorzien om deze capaciteit vervroegd te realiseren. Over eventuele extra Agion middelen capaciteit voor de tweede helft van de legislatuur is echter nog geen duidelijkheid. Deze zijn veiligheidshalve dan ook niet opgenomen als te verwachten uitgaven, te meer omdat er naast capaciteitssubsidies ook een eigen aandeel moet voorzien worden. De overige subsidies (bv. OVAM, Sport Vlaanderen, groendaken) bleven stabiel. Er werden voor circa 0,2 mio euro extra relance plan middelen Vlaanderen opgenomen. Tot slot is er een aangroei van de eigen middelen masterplan voor circa 3,4 mio euro.

Het AG SO (patrimonium – vastgoed) bereidt een uitgebreide review van het masterplan voor waarin naast de daling van circa 10,8 mio euro, ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwprijzen wordt verwerkt. Dat doen we door de indexvoet aan te passen aan de reële situatie. Door de aangepaste index zullen er in dit meerjarenplan minder projecten kunnen gerealiseerd worden met het beschikbare budget. Het is de intentie om dit alles op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren. Het budget van een aantal investeringen wordt, op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen, indien nodig naar een ander jaar en zelfs naar een volgend meerjarenplan (periode 2026-2031) verschoven. De review wordt op een later moment ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van bestuur.

Programma 4.2: Digitalisering onderwijs (PROG42)

Technologie is niet meer weg te denken in de samenleving. Leraren hebben de nodige digitale competenties nodig om die technologie toe te passen in de onderwijsleerpraktijk. Hiervoor moet elke school uitgerust zijn met de nodige telematica basisuitrusting. Het kwaliteitsvol leren kan versterkt worden door innovatie en digitaal leren.

Daarbij wordt zowel gewerkt vanuit impulsen van op de klasvloer door vernieuwende initiatieven te ondersteunen, als vanuit kansen die zich aanbieden vanuit andere sectoren of vernieuwende technologieën. Een duidelijk kader voor digitaal leren waarin keuzes worden gemaakt in functie van pedagogische meerwaarde is nodig om het in te bedden in een kwalitatief schoolbeleid. Daarnaast blijven we investeren in het verbeteren of vernieuwen van de bestaande IT-toepassingen.

Ambities

- Elke school, instelling of academie van het Stedelijk Onderwijs heeft een IT-basisuitrusting die tegemoetkomt aan de verwachtingen van het hedendaagse onderwijs zoals omschreven in de beleidsnota's rond 'Digisprong en Edusprong'.
- Stedelijk Onderwijs beschikt over de gepaste trainingsmiddelen en ondersteuning, zodat alle leerkrachten zich op maat kunnen bekwamen in die digitale basiscompetenties die voor hun onderwijsniveau nodig zijn opdat de lerenden op een kwaliteitsvolle manier ondersteund worden om de eindtermen, ontwikkelingsdoelen en/of kwalificaties te behalen.
- Digitaal leren maakt integraal deel uit van ons didactisch handelen in functie van het behalen van de gestelde ontwikkelingsdoelen en eindtermen.
- Het Stedelijk Onderwijs heeft een nieuwe masterplantool, een nieuw platform voor werving en selectie, een nieuwe toepassing voor opdrachtverdeling en nieuwe scholenwebsites. Bestaande platformen zijn geoptimaliseerd

De investeringsdotatie voor ICT is verlaagd met 0,3 mio euro. Dit kan zonder te schrappen in ICT projecten dankzij de middelen van Corona en Digisprong. De voorziene budgetten hebben betrekking op de (administratieve en pedagogische) werkplekken en diverse optimalisaties van systemen voor de ondersteunende processen (o.a. E-recruitment en HR platform, masterplantool, medewerkersportaal,...) en Fablab.

Programma 4.3: Servicemodel op maat van de scholen (PROG43)

We willen de ondersteuning en coördinatie naar scholen efficiënter en doeltreffender organiseren. We helpen scholen in het versterken van hun onderwijsproces. Door een slimme coördinatie ondersteunen we hen maximaal in de uitvoering van de zakelijke processen.

Ambitie

- Scholen weten waarvoor ze ondersteuning kunnen krijgen en kunnen rekenen op een efficiënte en geïntegreerde aanpak van ondersteuners.

Het programmabudget daalde met 6.000 euro t.o.v. vorige ronde (4.000 euro i.p.v. 10.000 euro in '22) voor het programma servicemodel op maat van de school.

		Jaarrekening		Jaarrekening			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
A00000 Reguliere werking		-31.291.740	-32.788.253	-52.259.817	-53.078.054	-43.601.111	-43.853.009
Exploitatie	Ontvangsten	1.337.163	5.257.481	2.730.982	138.303	72.664	73.041
	Uitgaven	-26.711.724	-31.316.064	-40.776.623	-45.143.605	-36.238.083	-36.409.804
Investing	Ontvangsten	3.344.487	4.806.884	2.858.218	2.963.987	2.779.490	2.695.149
	Uitgaven	-9.261.665	-11.536.554	-17.072.395	-11.036.739	-10.215.182	-10.211.396
PROG41 Schoolomgeving		173.019	-3.025.542	-5.075.293	-14.446.655	-10.801.401	-8.458.933
Exploitatie	Ontvangsten	1.567.724	1.766.692	2.671.042	3.848.969	4.828.205	4.600.478
	Uitgaven	-2.022.058	-2.134.140	-4.235.982	-6.455.198	-7.406.793	-8.053.509
Investing	Ontvangsten	45.538.375	26.036.339	39.269.306	56.932.928	52.627.134	50.172.738
	Uitgaven	-44.348.405	-33.635.756	-86.681.937	-67.165.856	-59.178.255	-53.440.096
Financiering	Ontvangsten	0	5.548.693	45.062.469	0	0	0
	Uitgaven	-562.616	-607.369	-1.160.192	-1.607.497	-1.671.692	-1.738.544
PROG42 Digitalisering onderwijs		-75.565	-2.065.888	-316.483	-787.295	-852.772	-2.200.000
Investing	Ontvangsten	787.582	247.193	215.934	364.095	556.100	63.823
	Uitgaven	-863.146	-2.313.081	-532.418	-1.151.390	-1.408.872	-2.263.823
PROG43 Servicemodel op maat		-66.830	-17.638	-4.000	-10.000	-10.000	-10.000
Exploitatie	Uitgaven	0	-17.638	-4.000	-10.000	-10.000	-10.000
Investing	Uitgaven	-66.830	0	0	0	0	0
04 Leer- en werkomgevingen		-31.261.115	-37.897.320	-57.655.593	-68.322.004	-55.265.283	-54.521.942

2LWS020505 - Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger

De school is een veilige oefenplek om burgerschapscompetenties te verwerven en samen te werken aan een betere stad. We zoeken samen antwoorden op uitdagingen in een veranderende samenleving. We zien actief burgerschap als deel van elk vak en als rode draad doorheen de ganse schoolwerking. We willen samen met alle lerenden en betrokkenen onze scholen rechtvaardiger, democratischer, vreedzamer, diverser en wereldser maken. Het versterken van taalvaardigheid is een cruciale hefboom om zich te ontwikkelen, uit te drukken en relaties uit te bouwen.

Voor de realisatie van dit speerpunt zijn er twee programma's gedefinieerd.

Programma 5.1 Actief burgerschap op school (PROG51)

Voor het Stedelijk Onderwijs gaat onderwijs over méér dan vakkennis verwerven. Onderwijs gaat ook over het leven. En tegelijkertijd zien wij het leven als een aaneenschakeling van levenslang leren. Actief burgerschap is voor ons niet te vatten in één vak, maar loopt als een rode draad doorheen een ganze schoolwerking. Deze zienswijze vertalen we in de slagzin 'Onderwijs is leven', waarmee we willen duidelijk maken hoe wij kijken naar actief burgerschap op school. We integreerden burgerschapscompetenties in de modernisering van het secundair onderwijs en verankeren we de competenties in de visie van nieuwe secundaire scholen. We ontwikkelden een rapportagetool voor het secundair onderwijs, afgestemd op de nieuwe eindtermen, om systematisch te rapporteren over actief burgerschap. Concreet wordt er weergegeven hoe een leerling evolueert als actieve burger. De komende twee jaar zal die tool geïmplementeerd worden. We werkten een concept uit voor onze teams van het basisonderwijs om gemakkelijker met (moeilijke) maatschappelijke onderwerpen aan de slag te gaan op de klasvloer. Het resultaat is een aanvullend curriculum en een toolbox met concrete werkvormen om leraren op maat te ondersteunen. Als enige Vlaamse onderwijsorganisatie lanceerden we de afgelopen maanden een unieke samenwerking tussen alle inspecteurs van de levensbeschouwelijke vakken. Voortaan hanteren we een afsprakenkader om samen te werken aan kwalitatieve levensbeschouwelijke projecten.

Ambities

- Elke school voert een doordacht actief-burgerschapsbeleid, gebaseerd op een adequate inschaling van de eigen kwaliteit op het vlak van actief burgerschap, gericht op het vastleggen van schooleigen prioriteiten, en met oog voor een hele schoolbenadering waarin de klaspraktijk, het schoolklimaat en de brede schoolwerking doelgericht op elkaar worden afgestemd.
- De scholen van het Stedelijk Onderwijs versterken hun internationaal netwerk in functie van leerervaringen voor hun lerenden.
- Het Stedelijk Onderwijs heeft een internationaal partnerschap aangegaan met onderwijspartners in functie van kennisdeling over één of meer speerpunten.

Het programmabudget daalde met 40.000 euro t.o.v. vorige ronde m.b.t. ondersteunde internationale werking scholen en AG SO.

Programma 5.2 Taal in de stad (PROG52)

Voor heel wat van onze leerlingen is het Nederlands de tweede of zelfs de derde taal. We zetten voor al onze leerlingen dan ook sterk in op een grondige algemene beheersing van het Nederlands en op een degelijke kennis van een of meerdere andere talen. De taalvaardigheid van onze leerlingen is een voorwaarde voor kwalificatie, persoonsvorming en sociale vorming. We willen dat ze doorgroeien naar een gewaardeerde plek in onze samenleving. Dit programma is dan ook nauw verweven met de realisatie van de andere programma's (PROG51, PROG11, PROG32...). Iedere leraar van het Stedelijk Onderwijs is immers taalleraar.

Taal in de Stad realiseert zijn doelstellingen vooral op mensmiddelen (interne begeleiding), maar heeft voor sommige doelstellingen ook nood aan externen voor professionalisering en voor toolontwikkeling (bv. screening leerlingen).

Ambities

- Het Stedelijk Onderwijs heeft een eigen kwaliteitswijzer Taalgericht Onderwijs ontwikkeld. Elke school voert een beleid gericht op taalgericht onderwijs met efficiënte en doelgerichte linken naar andere onderwijskundige processen en beleidsgebieden.
- In de ontwikkeling van een 'taalkrachtige onderwijsleerpaktijk' wordt elke school wegwijs gemaakt in ondersteuningsmogelijkheden op maat van de noden van de leerlingen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een eigen taalanker, een leernetwerk, partners voor de organisatie van een taalbadklas, extra lessen Nederlands, samenwerkingsverbanden tussen niet-leerplicht en leerplicht, een taalkrachtige vakdidactiek, ... Elke school engageert zich om te investeren in kwaliteitsontwikkeling van taalgericht en OKAN-onderwijs door actief deel te nemen aan leergemeenschappen en samenwerkingen met interne en externe organisaties en werkgroepen
- Het Stedelijk Onderwijs brengt orde, structuur en gefundeerde keuzemogelijkheden in de veelheid aan materialen, tools en goede praktijken rond taalbeleid en taalgericht onderwijs. Elke medewerker kent de basisprincipes van taalgericht vakonderwijs en het daarbij horende ondersteuningsaanbod van het Stedelijk Onderwijs over taalgericht onderwijs.
- In proeftuinen onderzoeken scholen de mogelijkheid om moderne vreemde talen (Frans, Engels, Duits) in te voeren in hun onderwijsaanbod. We denken onder meer aan CLIL2 , samenwerking met universiteiten, ...

Het programmabudget daalde met 15.000 euro t.o.v. vorige ronde (5.000 euro i.p.v. 25.000 euro in '22) voor het project "taalprofielen" i.s.m. het programma onderwijs-arbeidsmarkt.

In de reguliere werking zijn een aantal grote, internationale projecten budgettair voorzien in 2022 en 2023.

		Jaarrekening 2020	Jaarrekening 2021	2022	2023	2024	2025
A00000 Reguliere werking		-21.722	-13.684	-1.651.587	-366.157	-24.750	-12.375
Exploitatie	Ontvangsten	147.126	47.263	618.971	509.412	2.700	2.700
	Uitgaven	-168.848	-60.947	-2.270.557	-875.569	-27.450	-15.075
PROG51 Burgerschap op school		-22.544	-39.869	-64.000	-109.100	-109.100	-109.100
Exploitatie	Ontvangsten	9.976	3.468	42.286	33.230	0	11.615
	Uitgaven	-32.520	-43.337	-106.286	-142.330	-109.100	-120.715
PROG52 Taal in de stad		0	-24	-10.000	-30.000	0	0
Exploitatie	Uitgaven	0	-24	-10.000	-30.000	0	0
05 Actieve burger		-44.266	-53.577	-1.725.587	-505.257	-133.850	-121.475

Financiële nota

De financiële nota bevat het financiële doelstellingenplan (schema M1), de staat van het financieel evenwicht (schema M2) en het overzicht van de kredieten (schema M3 – de kredieten voor het lopende boekjaar 2022 worden gewijzigd en de kredieten voor boekjaar 2023 worden vastgesteld).

Schema M1: Financieel doelstellingenplan

		Jaarrekening		Meerjarenplan			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prioritaire beleidsdoelstelling 2LWS02							
Onderwijs							
Exploitatie	Uitgaven	343.466.728	366.714.935	388.009.249	403.042.996	400.064.371	407.428.135
	Ontvangsten	359.530.208	381.129.978	404.614.236	408.557.549	406.105.038	413.808.109
	Saldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
Investerings	Uitgaven	54.582.187	47.587.336	104.495.356	79.517.075	70.932.325	66.058.707
	Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
	Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Financiering	Uitgaven	1.751.851	1.542.731	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
	Ontvangsten	52.670	5.562.693	45.062.469	0	0	0
	Saldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Totalen							
Exploitatie	Uitgaven	343.466.728	366.714.935	388.009.249	403.042.996	400.064.371	407.428.135
	Ontvangsten	359.530.208	381.129.978	404.614.236	408.557.549	406.105.038	413.808.109
	Saldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
Investerings	Uitgaven	54.582.187	47.587.336	104.495.356	79.517.075	70.932.325	66.058.707
	Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
	Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Financiering	Uitgaven	1.751.851	1.542.731	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
	Ontvangsten	52.670	5.562.693	45.062.469	0	0	0
	Saldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020 - 2025

Schema M2: De staat van het financiële evenwicht

Budgettair resultaat	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Exploitatiesaldo (a-b)	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
a. Ontvangsten	359.530.208	381.129.978	404.614.236	408.557.548,99	406.105.037,82	413.808.109,31
b. Uitgaven	343.466.728	366.714.935	388.009.249	403.042.996,22	400.064.370,71	407.428.134,77
II. Investeringsaldo (a-b)	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
a. Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
b. Uitgaven	54.582.187	47.587.336	104.495.356	79.517.075	70.932.325	66.058.707
III. Saldo exploitatie en investeringen (I+II)	11.151.736	-2.081.876	-45.546.911	-13.741.513	-8.928.933	-6.747.023
IV. Financieringsaldo (a-b)	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
a. Ontvangsten	52.670	5.562.693	45.062.469	0	0	0
b. Uitgaven	1.751.851	1.542.731	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
V. Budgettair resultaat van het boekjaar (III+IV)	9.452.556	1.938.086	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	28.789.506	38.242.062	40.180.148	37.472.887	21.054.748	9.439.855
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat (V+VI)	38.242.062	40.180.148	37.472.887	21.054.748	9.439.855	0
VIII. Onbeschikbare gelden	0	0	0	0	0	0
IX. Beschikbaar budgettair resultaat (VII-VIII)	38.242.062	40.180.148	37.472.887	21.054.748	9.439.855	0

Autofinancieringsmarge	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Exploitatiesaldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975
II. Netto periodieke aflossingen (a-b)	1.170.811	974.828	-2.441.719	1.524.190	1.487.495	1.446.434
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
b. Periodieke terugvordering leningen	452.029	689.036	4.664.539	1.152.436	1.198.465	1.246.399
III. Autofinancieringsmarge (I-II)	14.892.669	13.440.216	19.046.706	3.990.363	4.553.172	4.933.541

Gecorrigeerde autofinancieringsmarge	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Autofinancieringsmarge	14.892.669	13.440.216	19.046.706	3.990.363	4.553.172	4.933.541
II. Correctie op de periodieke aflossingen (a-b)	-2.027.266	-1.860.628	-1.612.458	-4.585.824	-4.362.361	-4.140.610
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
b. Gecorrigeerde aflossingen o.b.v. de financiële schulden	3.650.105	3.524.492	3.835.278	7.262.450	7.048.320	6.833.443
III. Gecorrigeerde autofinancieringsmarge (I-II)	12.865.403	11.579.588	17.434.248	-595.461	190.811	792.931

Schema M3: Overzicht van de kredieten

	2022		2023	
	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten
Kredieten Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen	494.727.425	492.020.163	485.236.697	468.818.558
Exploitatie	388.009.249	404.614.236	403.042.996	408.557.549
Investerings	104.495.356	42.343.459	79.517.075	60.261.009
Financiering	2.222.820	45.062.469	2.676.626	0
Leningen en leasings	2.222.820	45.062.469	2.676.626	0
Toegestane leningen en betalingsuitstel	0	0	0	0

Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020 - 2025

Motivering van de wijzigingen

De geraamde ontvangsten en uitgaven zijn aangepast aan alle bijkomende informatie die ondertussen beschikbaar is. In deze nota worden de voornaamste aanpassingen in het budget opgelijst.

Geen inhoudelijke wijzigingen aan de doelstellingen

Voor alle geformuleerde doelstellingen is een raming gemaakt van het budget vereist voor de realisatie van deze doelstellingen. Aan de doelstellingen zijn in deze aanpassing van het meerjarenplan geen inhoudelijke wijzigingen aangebracht. De verdeling van de budgetten over de doelstellingen wordt evenwel bij elk budgetproces bijgestuurd en dus ook bij deze aanpassing van het meerjarenplan. In de strategische nota van deze zesde aanpassing van het meerjarenplan zijn de voornaamste aanpassingen in de programmabudgetten weergegeven.

Wijzigingen exploitatiebudget

De geraamde ontvangsten en uitgaven zijn aangepast aan alle bijkomende informatie die ondertussen beschikbaar is.

Stadsdotatie exploitatie

De exploitatiedotatie (rubriek 7401) van de stad aan het Stedelijk Onderwijs voor de periode 2022-2025 is gestegen met circa 47,2 mio euro. De voornaamste wijzigingen zijn een verhoging voor de gestegen kosten van gas en elektriciteit met circa 48,2 mio euro, een besparing van circa 7,5 mio euro en een verhoging voor de indexatie van het reguliere personeelsbudget en het personeelsbudget Digipolis met circa 6,1 mio euro. De overige wijzigingen betreffen kleinere aanpassingen voor o.a. het project A'REA UP, het project individueel aangepast curriculum, leerlingenvervoer, zomerscholen en leerlingenopvang. De responsabiliseringsbijdrage, inbegrepen in de exploitatiedotatie, is niet gewijzigd t.o.v. vorige aanpassing van het meerjarenplan.

Exploitatiesubsidies Agion

De exploitatiesubsidies Agion (rubriek 74052) stegen met circa 2,9 mio euro in de periode 2023-2025. Deze stijging is gerelateerd aan de bouw van een noodcampus voor buitengewoon onderwijs (Luchtbal) waarbij er mobiele units worden gehuurd gedurende zes jaar en gefinancierd worden door Vlaanderen (zie ook rubriek 6100).

Specifieke werkingssubsidies Vlaanderen

De specifieke werkingssubsidies Vlaanderen (rubriek 74050) stegen met circa 1,7 mio euro over de periode 2022-2025. De voornaamste wijzigingen zijn een toelage voor Edusprong voor circa 0,8 mio euro (zie verder), nascholingsgeld voor ICT opleiding voor circa 0,5 mio euro (zie verder), extra middelen m.b.t. de Oekraïne-crisis voor circa 0,3 mio euro (zie verder) en Digisprong middelen die stegen met circa 0,2 mio euro.

De overige wijzigingen betreffen kleinere aanpassingen voor o.a. anderstalige nieuwkomers, toelagen nijverheidstechnische vakken bij het volwassenonderwijs, Vlaamse ondersteuningspremie voor medewerkers met lagere productiviteit en middelen voor het netwerk ondersteuners Antwerpen (NOA).

Werkingsstoelagen Vlaanderen

De reguliere werkingstoelagen Vlaanderen (rubriek 7402) stegen met circa 1,4 mio euro over de periode 2022-2025. Deze stijging bestaat voornamelijk uit een toename van werkingstoelagen van het volwassenenonderwijs van circa 0,7 mio euro, en een toename van werkingstoelagen voor het buitengewoon onderwijs van circa 0,4 mio euro. Ook de werkingstoelagen die worden verkregen voor busbegeleiding stegen met circa 0,5 mio euro. Dezelfde stijging is terug te vinden aan uitgavenzijde op rubriek 6202. De rubriek sociaal abonnement gesubsidieerd personeel daalde met circa 0,2 mio euro en dezelfde daling is terug te vinden op rubriek 6231. Vanuit de Vlaamse overheid worden extra, gekleurde middelen verwacht voor energie in 2022 en 2023. Bij opmaak van deze aanpassing van het meerjarenplan was het bedrag daarvan echter nog niet gekend en dus ook niet verwerkt in AMJP 6. Met de stad is afgesproken dat de specifieke energiedotatie vermindert met het bedrag dat we van Vlaanderen krijgen. Er is dus geen budgettaire impact voor het AG SO. In de volgende aanpassing van het meerjarenplan (aanpassing 7 – voorjaar 2023) verwachten we een stijging van de reguliere Vlaamse werkingstoelagen op basis van de index.

Projectsubsidies stad

De projectsubsidies stad (rubriek 74061) stegen met circa 1 mio euro. Deze stijging is voornamelijk terug te vinden bij het gewoon en buitengewoon basisonderwijs in 2022 en 2023 en heeft vooral te maken met het project 'Smakelijke Scholen'. De uitgaven bevinden zich onder rubriek aankopen voeding en drank voor doorverkoop (rubriek 6045).

Andere verkopen gelinkt aan het onderwijsproces

De andere verkopen gelinkt aan het onderwijsproces (rubriek 7045) daalden met circa 0,8 mio euro over de periode 2022-2025. Het gewoon basisonderwijs daalde met circa 0,3 mio euro. Enkele scholen hebben de verkoop van voeding en drank aan leerlingen verminderd/stopgezet of zijn ingestapt in het project 'Smakelijke scholen'. Bij het gewoon secundair onderwijs is er een daling van circa 0,4 mio euro kostgeld KBA internaat en uitstappen. Om de vernieuwde fiscale attesten kinderopvang te kunnen opmaken worden de kostgelden niet meer als 'andere verkopen' gebudgetteerd maar als 'inkomsten voor-en nabewaking' (zie ook rubriek 7003).

Diverse operationele opbrengsten

De diverse operationele opbrengsten (rubriek 7460) zijn gestegen met circa 0,8 mio euro. De grootste stijging is terug te vinden bij de ondersteunende diensten nl. circa 0,5 mio euro. Dit heeft te maken met de doorfacturatie aan de stad voor leasing van het gebouw in de Lamorinièrestraat en een rechtzetting van de btw, nl. 6% btw i.p.v. 21% btw op facturen schoonmaakwerken in functie van verbouwingswerken.

Voor- en nabewaking

De rubriek voor- en nabewaking (rubriek 7003) steeg met circa 0,6 mio euro over de periode 2022-2025. Deze stijging is voornamelijk terug te vinden bij het KBA internaat (zie ook rubriek 7045) en het topsporthuis dat gestart is in september 2022 en waarvan de verwachte ontvangsten correcter werden gebudgetteerd.

Nutsvoorzieningen

De nutsvoorzieningen (rubriek 611 gas en elektriciteit) zijn in deze zesde aanpassing van het meerjarenplan gestegen met circa 45,6 mio euro over de periode 2022-2025 op basis van de inschatting van VEB van oktober 2022. In AMJP5 werd reeds een stijging opgenomen voor circa 3 mio euro. Dit brengt de totale toename van de uitgaven voor nutsvoorzieningen op circa 48,6 mio euro voor de periode 2022-2025. Hiertegenover staat ook een stijging van de stadsdotatie (rubriek 7401). Vanuit de Vlaamse overheid worden extra, gekleurde middelen verwacht voor energie in 2022 en 2023. Bij opmaak van deze aanpassing van het meerjarenplan was het bedrag daarvan echter nog niet gekend en dus ook niet verwerkt in AMJP 6. Met de stad is afgesproken dat de specifieke energiedotatie vermindert met het bedrag dat we van Vlaanderen krijgen. Er is dus geen budgettaire impact voor het AG SO.

Lonen en sociale lasten

De uitgaven voor lonen en sociale lasten (rubrieken 62) stijgen met circa 4 mio euro over het ganse meerjarenplan. Deze stijging komt voornamelijk voort uit de volgende drie wijzigingen.

Ten eerste werd het budget voor 2022 aangepast op basis van de actuals van januari tot en met augustus 2022, aangevuld met een inschatting van kosten voor september tot en met december. Dit heeft geleid tot een verlaging van de uitgaven voor lonen van circa 1,3 mio euro ten opzichte van de vijfde aanpassing van het meerjarenplan, voornamelijk te wijten aan nog niet ingevulde vacatures, afwezigheden en opgenomen verlofstelsels (rubrieken 620 en 621). In deze wijziging voor 2022 werd reeds rekening gehouden met de nieuwe prognose van het planbureau voor loonindexatie die in oktober 2022 werd gepubliceerd (zie verder) en met de uitgaven voor woon-werkverkeer (zie verder).

In AMJP5 werd nog rekening gehouden met indexverhogingen in februari, april en juni 2022 en daarna telkens om de 9 maanden in de daaropvolgende jaren. Bij de voorliggende aanpassing 6 van het meerjarenplan wordt rekening gehouden met de prognose van het planbureau die in oktober 2022 werd gepubliceerd. De prognose voorziet overschrijdingen van de spilindex in oktober 2022 (ondertussen bevestigd als effectieve overschrijding), in december 2022, in maart 2023 en in juni 2023. Deze aanpassing verwerkt de prognose en houdt rekening met de bijhorende loonsverhogingen in december 2022, februari, mei en augustus 2023. Na augustus 2023 wordt er 6 maanden later een nieuwe loonsverhoging gebudgetteerd (februari 2024). Vervolgens wordt er voor de rest van het meerjarenplan een indexatie om de 9 maanden toegepast. De exploitatiedotatie van de stad is deze ronde gestegen met circa 5,8 mio euro (exclusief personeelsbudget Digipolis) over de periode 2022-2025 als gedeeltelijke financiering van het effect van de indexatie.

Ten tweede werd aldus de aangepaste indexatie doorgevoerd voor de jaren 2023 – 2025. De uitgaven voor lonen in deze jaren zijn toegenomen voor een totaal van circa 6,3 mio euro, voornamelijk door het effect van deze index (rubrieken 620 en 621).

Merk hierbij op dat ook de dotatie van de Stad is toegenomen voor circa 5,8 mio euro naar aanleiding van de indexatie, waarvan 5,5 mio euro voor de periode 2023 – 2025 (rubriek 7401).

Ten derde werd in het kader van de besparingen een optimalisatie oefening uitgevoerd op de budgettering van het personeelsplan. Vanaf deze aanpassing van het meerjarenplan worden de aparte budgetten voor woon-werkverkeer van het niet-gesubsidieerd personeel (gedeelte van rubriek 6231) niet meer apart gebudgetteerd, en worden deze uitgaven mee voorzien onder de uitgaven voor bezoldigingen (rubrieken 620). Dit leidt tot een daling van circa 0,7 mio euro op deze rubriek, en verklaart grotendeels de afname van circa 0,8 mio euro van de rubrieken 622 en 623.

Huur infrastructuur

De huur infrastructuur over de periode 2022-2025 (rubriek 6100) is gestegen met circa 1,8 mio euro. Er werd rekening gehouden met de meest recente informatie over de gekende huuruitgaven wat een daling van circa 1,1 mio euro tot gevolg had. Daarnaast werden er circa 2,9 mio euro extra huuruitgaven voorzien voor de huur van mobiele units m.b.t. de noodcampus voor buitengewoon onderwijs (terrein Luchtbal). Deze huuruitgaven worden gefinancierd via Agion huursubsidies (zie ook rubriek 74052).

Erelonen

De erelonen (rubriek 6131) zijn in deze zesde aanpassing van het meerjarenplan gestegen met circa 1,5 mio euro over de periode 2022-2025. De grootste stijging is terug te vinden bij het gewoon basisonderwijs (circa 1,3 mio euro). Dit heeft betrekking op de vrijwilligersvergoeding (voor-, middag- en naschoolse opvang) die werd opgetrokken van 8,75 euro naar 11 euro per uur.

Aankopen voeding en drank voor doorverkoop

Aankopen voeding en drank voor doorverkoop (rubriek 6045) over de periode 2022-2025 is gestegen met circa 1,1 mio euro. De grootste stijgingen zijn terug te vinden bij het gewoon basisonderwijs (0,8 mio euro, voornamelijk smakelijke scholen) en het gewoon secundair onderwijs (0,2 mio euro topsportschool en topsporthuis).

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten (rubriek 6231) zijn gedaald met circa 0,9 mio euro in het meerjarenplan. Dit heeft te maken met een daling voor woon-werkverkeer van het niet gesubsidieerd personeel (abonnementen voor trein, tram, bus en fietsvergoeding) en een daling woon-werkverkeer van het gesubsidieerd personeel (zie ook rubriek 7402).

Projecten

Projecten (rubriek 6152) zijn gestegen met circa 0,8 mio euro in het meerjarenplan. De voornaamste wijzigingen hebben betrekking op het volwassenonderwijs en de ondersteunende diensten. Bij het volwassenonderwijs is er een stijging van circa 1 mio euro over de periode 2022-2023 met betrekking tot projecten rond Edusprong en internationalisering (zie ook rubriek 74050). Bij de ondersteunende diensten is er een daling van circa 0,3 mio euro die voornamelijk te maken heeft met het schrappen van enkele interventies/evenementen en een stuk van de personeelskosten voor het project onderwijs-arbeidsmarkt die werden verschoven naar de payroll (rubriek 62).

Wijzigingen investeringsbudget

Opnieuw is de spreiding van het investeringsbudget over de jaren aangepast aan alle bijkomende informatie die ondertussen beschikbaar is. Hierdoor wordt het budget van een aantal investeringen indien nodig naar een ander jaar verschoven op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen.

Stadsdotatie investeringen

De investeringsdotatie (rubriek 1500) 2022-2025 is verlaagd met circa 18,5 mio euro door een besparing van circa 18,7 mio euro en een hogere toekenning van circa 0,2 mio euro m.b.t. de verkoop van een grond door AG Vespa waarbij de inkomsten mogen toekomen aan Stedelijk Onderwijs. Deze besparing wordt verrekend door een verlaging van de investeringsdotatie voor ICT met 0,3 mio euro. Dit kan zonder te schrappen in ICT projecten dankzij de middelen van Corona en Digisprong. 18,2 mio euro wordt bespaard op het masterplan patrimonium (zie verder).

Investeringsubsidies Agion

De rubriek investeringsubsidies Agion (rubriek 1501) is gestegen met circa 3,8 mio euro in 2023 voor de bouw van een noodcampus voor buitengewoon onderwijs, op het terrein op Luchtbal, gelegen tussen de site Columbiestraat/Noorderlaan/Santiagostraat. Op 30/9/2022 werd het besluit van de Vlaamse Regering goedgekeurd om middelen te voorzien om deze capaciteit vervroegd te realiseren.

Vorderingen wegens prefinanciering investeringssubsidies die binnen jaar vervallen

Deze rubriek (rubriek 4952) is gestegen met circa 1,2 mio euro in 2022 en heeft voornamelijk betrekking op een hogere eenmalige subsidie voor het DBFM project Bluegate waarvan de aflossingen zijn beginnen lopen vanaf 27 juni 2022. Hiertegenover staat ook een hogere eenmalige vergoeding (rubriek 2500).

Masterplan patrimonium

Het masterplan 2020-2025 daalt met circa 10,8 mio euro ten opzichte van aanpassing 5. Het aandeel stadsdotatie is gedaald met circa 18,2 mio euro. Deze daling is het gevolg van een groepsbrede oefening om het budget en de realisatie beter op elkaar af te stemmen. Jaarlijks wordt immers vastgesteld dat niet alle gebudgetteerde investeringsuitgaven effectief worden omgezet, gerealiseerd en gefactureerd.

De Agion subsidies stegen met circa 3,8 mio euro door de bouw van een noodcampus voor buitengewoon onderwijs op het terrein op Luchtbal, gelegen tussen de site Columbiestraat/Noorderlaan/Santiagostraat. Op 30/9/2022 werd het besluit van de Vlaamse Regering goedgekeurd om middelen te voorzien om deze capaciteit vervroegd te realiseren. Over eventuele extra Agion middelen capaciteit voor de tweede helft van de legislatuur is echter nog geen duidelijkheid. Deze zijn veiligheidshalve dan ook niet opgenomen als te verwachten uitgaven, te meer omdat er naast capaciteitssubsidies ook een eigen aandeel moet voorzien worden. De overige subsidies (bv. OVAM, Sport Vlaanderen, groendaken) bleven stabiel. Er werden voor circa 0,2 mio euro extra relance plan middelen Vlaanderen opgenomen. Tot slot is er een aangroei van de eigen middelen masterplan voor circa 3,4 mio euro.

Het AG SO (patrimonium – vastgoed) bereidt een review van het masterplan voor waarin naast de daling van circa 10,8 mio euro, ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwrijzen wordt verwerkt. Dat doen we door de indexvoet aan te passen aan de reële situatie. Door de aangepaste index zullen er in dit meerjarenplan minder projecten kunnen gerealiseerd worden met het beschikbare budget. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren. Het budget van een aantal investeringen wordt, op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen, indien nodig naar een ander jaar en zelfs naar een volgend meerjarenplan (periode 2026-2031) verschoven. De review wordt op een later moment ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van bestuur.

Het eigen aandeel binnen de DBFM projecten is gestegen met circa 0,4 mio euro in het meerjarenplan.

Uitrusting en inrichting

Het budget voor uitrusting en inrichting 2022-2025 (rubriek 2320) is gedaald met circa 1,9 mio euro ten opzichte van aanpassing 5. Van deze daling is circa 1,6 mio euro terug te vinden bij de ondersteunende diensten. Verder werd er circa 0,4 mio euro budget voor gevelsignalisatie verschoven van dagelijkse werking (rubriek 614153) naar investeringen (rubriek 2320). De overige wijzigingen zijn verspreid over de diverse onderwijsniveaus.

Meubilair

Het budget voor meubilair 2022-2025 (rubriek 2400) is gedaald met circa 1,8 euro. Hiervan is een daling van circa 1 mio euro toe te wijzen aan het gewoon basisonderwijs en een daling van circa 0,4 mio euro toe te wijzen aan het buitengewoon secundair onderwijs. Het resterende bedrag is verspreid over de andere onderwijsniveaus. Er is geen wijziging bij de ondersteunende diensten (meubilair masterplan).

Computers en ICT

Het budget voor computers en ICT (rubriek 2330) is gedaald met circa 1 mio euro. De daling is voornamelijk terug te vinden bij het gewoon basisonderwijs (0,8 mio euro) en het volwassenonderwijs (0,2 mio euro).

In de vorige drie paragrafen is de tendens op te merken dat de investeringen zijn gedaald bij de scholen, zowel voor uitrusting & inrichting, meubilair als ICT. Dit is te wijten aan de stijgende exploitatie-uitgaven (inflatie) en stijgende vrijwilligersvergoeding zonder dat de inkomsten voor opvang werden geïndexeerd, met een lager exploitatieresultaat tot gevolg. Dit compenseren ze deels door de solidaire middelen op onderwijsniveau, die worden gefinancierd via het gecumuleerd budgettair resultaat (de reserves), actiever in te zetten voor de noodzakelijke investeringen op schoolniveau. De Digisprong middelen worden uiteraard wel 100% omgezet.

Vaste activa in leasing

Het budget voor vaste activa in leasing (rubriek 2500) is gestegen met circa 1,6 mio euro, voornamelijk door een hogere eenmalige vergoeding van het DBFM project Blue Gate in 2022 (zie ook rubriek 4952).

Wijzigingen financieringsbudget

In de voorliggende aanpassing van het meerjarenplan 2022-2025 werd de financiering geactualiseerd op basis van de nieuwste beschikbare informatie. Er wordt elke budgetronde nagegaan of er wijzigingen zijn in de aflossingstabellen voor DBFM en andere leningen zoals de REG of zonnelening. De vergoedingen voor de DBFM projecten Cadix 1/2/3, Topsport en Bluegate zijn lopende. Er werden geen nieuwe financieringen aangegaan.

De Vlaamse overheid gaf in juli 2022 een principiële akkoord om twee toekomstige vastgoedprojecten van het AG SO (De Musjes – stedelijk basisonderwijs – Wilgenstraat en Koninklijke Balletschool Antwerpen – stedelijk secundair onderwijs – Nieuw Zuid Striga 5) te financieren via een nieuw DBFM programma “Scholen van Vlaanderen”. Deze projecten zullen budgettair pas impact hebben op het volgende meerjarenplan 2026-2031. De financiering van het eigen aandeel zal aangevraagd worden aan de stad als dotatie, conform de andere DBFM projecten (Scholen van Morgen en projectspecifieke DBFM) en conform de beheersovereenkomst.

Corona

Net als vele andere organisaties werd ook het Stedelijk Onderwijs de voorbije jaren geconfronteerd met onverwachte uitgaven naar aanleiding van de coronacrisis. Alle scholen, academies en centra ondervinden een financiële impact ten gevolge van corona. Ze hebben ontvangsten misgelopen (bijvoorbeeld verhuur van gebouwen of schoolfeesten), en tal van extra uitgaven opgelopen (bijvoorbeeld veiligheidsmaterialen of ICT materialen). In deze zesde aanpassing van het meerjarenplan verwachten we geen extra specifieke ontvangsten of uitgaven in het kader van het beheersen van deze crisis. Het financiële risico is voldoende onder controle.

Oekraïne

In de eerste helft van 2022 werden we geconfronteerd met een ander wereldwijd probleem, namelijk de oorlog in Oekraïne. Onze scholen kennen een toeloop van kinderen van Oekraïense origine die vaak een oorlogstrauma hebben meegemaakt en die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Dit heeft uiteraard grote impact op onze scholen.

Onderwijs Vlaanderen betaalde einde oktober 2022 circa 0,1 mio euro extra werkingstoelagen uit op basis van de instroom van in aanmerking komende leerlingen (vluchtelingen Oekraïne en anderstalige nieuwkomers) vanaf 4 maart 2022 tot 30 juni 2022. De extra werkingstoelage komt volledig terecht op schoolniveau en werd in het budget 2022 opgenomen onder rubriek 74050. De uitgaven werden reeds voorzien in aanpassing 5, aangezien de toelage betrekking heeft op schooljaar 2021-2022. Daarnaast komen er ook vanaf het schooljaar 2022-2023 twee bijkomende telmomenten voor de in aanmerking komende leerlingen, namelijk op de eerste schooldag van oktober van het lopende schooljaar (voor schooljaar 2022-2023 is dit 3 oktober 2022) en de instroom tussen 4 oktober 2022 en 30 juni 2023.

De extra werkingstoelagen worden respectievelijk uiterlijk 31 december 2022 en uiterlijk 31 oktober 2023 uitbetaald en worden in het schoolbudget van 2023 voorzien.

Deze laatste twee tellingen zijn structureel en dus ook voorzien na het schooljaar 2022-2023, zolang de richtlijn 2001/55/EG geldig blijft.

Onderwijs Vlaanderen betaalde einde september 2022 circa 0,2 mio euro extra werkingstoelagen aan de centra voor leerlingenbegeleiding om de kosten te compenseren voor het onthaal en de begeleiding van Oekraïense vluchtelingen (rubriek 74050).

Inflatie

De huidige inflatie leidt tot forse prijsstijgingen bij onder andere energie en (bouw)materialen, en heeft een grote impact op de loonkosten. Op de servicecontracten (onder andere poets, groenonderhoud en busvervoer) worden deze stijgingen ook doorgerekend in de vorm van contractuele prijsherzieningen. De grootste bron van ontvangsten, namelijk de werkingstoelagen van Vlaanderen, worden in 2022 echter niet geïndexeerd. Dit betekent dat er voor de financiering van alle meeruitgaven kritisch werd gekeken naar mogelijke besparingen of eventuele uitstel van projecten. Meer informatie is opgenomen in de samenvatting.

Smakelijke school

Zoveel mogelijk leerlingen een voedzame maaltijd geven op school: dat is het doel van 'Smakelijke School'. Met dit project wil de stad de gezondheid van de Antwerpse kinderen verbeteren en hun energieniveau opkrikken. De kosten van de gezonde maaltijden of snacks worden maximaal via het subsidiereglement van de stad gedekt. In aanpassing 6 van het meerjarenplan werd er circa 0,9 mio euro opgenomen met betrekking tot het project 'Smakelijke school' (rubriek 74061 en 6045).

Edusprong volwassenonderwijs

Binnen het relanceplan 'Vlaamse veerkracht' wil Edusprong het volwassenonderwijs een boost geven. Edusprong wil elke Vlaming stimuleren om levenslang te leren en het studieaanbod in het volwassenonderwijs vernieuwen en verbeteren. Ook heel belangrijk vandaag is de digitale competenties versterken, net als inzetten op kwalificaties zodat cursisten daadwerkelijk hun diploma halen. Stuk voor stuk zaken die hun slaagkansen op de arbeidsmarkt gevoelig verhogen. Vlaanderen keerde circa 0,8 mio euro uit (rubriek 74050).

ICT nascholingsmiddelen

Onderwijs Vlaanderen betaalde einde augustus 2022 in het kader van de visienota Digisprong, circa 0,5 mio euro nascholingsmiddelen uit om te komen tot een deskundig schoolteam met voldoende ICT-competenties. Deze middelen werden opgenomen op rubrieken specifieke werkingsubsidies Vlaanderen (rubriek 74050) en nascholing (rubriek 614180) binnen de budgetten van de scholen.

Gebouw Nieuw Zuid – school Zuidzin

Op 18 juni 2021 vond een ernstig bouwongeval plaats op de werf van een schoolgebouw in oprichting op Nieuw Zuid. Omdat het nog niet duidelijk was in AMJP4 of en wanneer het gebouw op Nieuw Zuid in gebruik genomen kon worden, werden uit voorzichtigheid in AMJP4 de ontvangsten van huursubsidies voor Nieuw Zuid verwijderd uit het budget. De uitgaven werden deels behouden (huur) en deels geschrapt (aankoop meubilair). Het directiecomité kreeg de opdracht van de raad van bestuur om te onderzoeken voor welk onderwijsniveau een scholenbouwproject op Nieuw Zuid zal gerealiseerd worden. De raad van bestuur van het AG SO besliste op 17 december 2021 principieel om een éénstroom basisschool op te richten op Nieuw Zuid bij oplevering van het gebouw en herbevestigt het engagement aan AG Vespa om deze locatie te huren. De raad van bestuur geeft opdracht aan het directiecomité om deze beslissing tijdig voor te bereiden en de noodzakelijke inspraakprocedures te doorlopen. In dat kader werden de Agion huursubsidies sinds aanpassing 5 terug voorzien (rubriek 74052). Evengoed werd er opnieuw rekening gehouden met de uitgaven voor huur en meubilair vanaf 2024.

Toelichting bij wijziging schema M2: De staat van het financiële evenwicht

Artikel 11, 2de lid van het Besluit van de Vlaamse Regering over de beleids- en beheerscyclus van de lokale besturen bepaalt dat in het meerjarenplan van de lokale besturen een overzicht van het geconsolideerde financieel evenwicht moet worden opgenomen die de financiële evenwichten bevat van de autonome gemeentebedrijven en de districten.

Aangezien aanpassing 6 van het meerjarenplan van het autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen op een later tijdstip is opgemaakt dan aanpassing 6 van het meerjarenplan van stad en OCMW Antwerpen werd het financiële evenwicht van aanpassing 5 van het meerjarenplan 2020-2025 van het autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen mee opgenomen in het geconsolideerde financieel evenwicht van aanpassing 6 van het meerjarenplan van stad en OCMW Antwerpen.

Toelichting

Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard

Schema T1: zie aparte bijlage

Beleidsdomein – beleidsveld

Conform de BBC regelgeving moet elk bestuur minstens twee beleidsdomeinen hebben: het verplichte beleidsdomein 'Algemene Financiering' en minstens nog één ander beleidsdomein. Een beleidsveld is een functionele indeling van alle activiteiten die in een bestuur plaatsvinden. Beleidsvelden worden gebruikt bij de registratie van de budgettaire verrichtingen.

Stedelijk Onderwijs gebruikt onderstaande beleidsdomeinen en beleidsvelden.

Beleidsdomein	Beleidsvelden	
00 Algemene financiering	0010	Algemene overdrachten tussen de verschillende bestuurlijke niveaus
	0030	Financiële aangelegenheden
	0040	Transacties in verband met de openbare schuld
	0090	Overige algemene financiering
06 Lerende en werkende stad	0800	Gewoon basisonderwijs
	0801	Buitengewoon basisonderwijs
	0810	Gewoon secundair onderwijs
	0814	Leren en werken
	0815	Buitengewoon secundair onderwijs
	0820	Deeltijds kunstonderwijs
	0830	Centra voor volwassenenonderwijs
	0860	Centra voor leerlingenbegeleiding
	0862	Huisvesting voor schoolgaanden
	0869	Overige ondersteunende diensten voor het onderwijs
	0911	Diensten en voorzieningen voor personen met een handicap

Onder het beleidsdomein 'Algemene financiering' vallen alle leasingschulden en soortgelijke schulden, alsook de andere schulden op lange termijn, die al dan niet vervallen binnen het jaar. De subsidies en de loonkosten van het onderwijzend personeel gefinancierd door de Vlaamse overheid vallen hier eveneens onder, inclusief de werkgeversbijdragen. Ook sommige andere werkingssubsidies vallen binnen dit domein, zoals de stadsdotatie en de werkingstoelage van Vlaanderen.

Tenslotte vallen de minderwaarde op realisatie van operationele vorderingen en de opbrengsten uit vlottende activa ook onder het domein 'Algemene financiering'. Alle overige zaken vallen onder 'Lerende en werkende stad'.

Overzicht budgetposities beleidsdomein: Algemene Financiering

Budgetpositie	Omschrijving
093	Budgettair resultaat vorig boekjaar
1720	Leasingschulden en soortgelijke schulden in het kader van PPS-overeenkomsten
1741	Andere leningen (Schulden op lange termijn)
4220	Leasingschulden en soortgelijke schulden in het kader van PPS-overeenkomsten
4221	Andere leasingschulden en soortgelijke schulden
4240	Andere leningen (Schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen)
4241	Andere leningen
4242	Aflossing overige leningen
6208	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - onderwijzend personeel ten laste van andere overheden
6218	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - onderwijzend personeel ten laste van andere overheden
6420	Minderwaarde op de realisatie van operationele vorderingen
7401	Werkingsubsidies Stad Antwerpen
7402	Werkingsstoelagen Vlaanderen
7403	Tussenkost Vlaamse overheid respo bijdragen
7510	Opbrengsten uit vlottende activa

Overzicht budgetposities beleidsdomein: Lerende en Werkende stad

Budgetpositie	Omschrijving
1500	Investeringsubsidies Stad
1501	Investeringsubsidies Agion
1502	Investeringsubsidies overige
2100	Kosten van ontwikkeling
2210	Gebouwen gemeenschapsgoederen
2230	Aankoop en inrichting gebouwen gemeenschapsgoederen
2231	Onroerende goederen door bestemming
2232	Onderhouds- en investeringswerken gebouwen gemeenschapsgoederen
2300	Installaties
2301	Databekabeling
2310	Machines en gereedschappen
2320	Uitrusting en inrichting
2330	Computers en ICT
2331	Software licenties > 1 jaar

2400	Meubilair
2401	Buitenspeeltuigen
2411	Rollend materiaal
2420	Muziekinstrumenten
2500	Terreinen en gebouwen in leasing of op grond van een soortgelijk recht - gemeenschapsgoederen
2600	Terreinen en gebouwen – andere materiële vaste activa
4943	Vorderingen wegens toegestane leningen die binnen het jaar vervallen
4952	Vorderingen wegens prefinanciering investeringssubsidies die binnen het jaar vervallen
6040	Aankopen van grondstoffen, hulpstoffen en handelsgoederen
6041	Aankopen van grondstoffen, hulpstoffen en handelsgoederen
6045	Aankopen van grondstoffen, hulpstoffen en handelsgoederen
6100	Huur, huurlasten en andere vergoedingen voor het gebruik van onroerende goederen
6101	Huur, huurlasten en andere vergoedingen voor het gebruik van onroerende goederen
6103	Onderhoud en herstel van onroerende goederen
6110	Elektriciteit
6111	Gas
6112	Brandstof voor verwarming
6113	Water
6121	Verzekeringen
6130	Auteursrechten, bijdragen en lidgelden
6131	Erelonen zonder inhouding BV
6132	Erelonen met inhouding BV
614120	Kosten ivm roerende goederen
614130	Kosten ivm rollend materieel
614150	Communicatiekosten
614151	Kantoorkosten niet ICT
614152	Kantoorkosten ICT
614153	Publiciteit
614154	Receptie/representatiekosten en verblijf externen
614159	Kosten allerlei voor verbruik leerlingen
614180	Nascholing en teambuilding
614181	Dienstverplaatsingen
614182	Personeelskosten allerlei (niet lonen en veiligheid)
614184	Veiligheid personeel
6150	Gereedschappen en materialen buiten schoolproces
61510	Kosten uitstappen niet doorgerekend
61512	Didactische kosten

61513	Veiligheid leerlingen
61519	Kosten allerlei voor verbruik leerlingen
6152	Projecten
6170	Uitzendkrachten en personen ter beschikking gesteld van het bestuur of van een boekhoudkundige entiteit binnen het bestuur
6180	Bezoldigingen, premies voor buitenwettelijke verzekeringen, ouderdoms- en overlevingspensioenen van bestuurders die niet worden toegekend uit hoofde van een arbeidsovereenkomst.
6201	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - vastbenoemd personeel
6202	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - niet-vast benoemd personeel
6207	Mandaten
6211	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - vast benoemd personeel
6212	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - niet vast benoemd personeel
6219	Werkgeversbijdragen RSZ - vast benoemd personeel
6221	Hospitalisatieverzekering - vast benoemd personeel
6222	Hospitalisatieverzekering - niet vast benoemd personeel
6231	Andere personeelskosten
6400	Belastingen
6430	Diverse operationele kosten
6431	Respo doorstorting Stad
6490	Algemene werkingssubsidies
6500	Rente, commissies en kosten verbonden aan schulden
6540	Gerealiseerde wisselresultaten
6570	Andere financiële kosten
7002	Middagstudie
7003	Voor- en nabewaking
7010	Inschrijvingsgelden
7012	Inkomsten uit opdrachten
7020	Huuropbrengsten
7040	Verkopen leerlingen maximumfactuur
7041	Verkopen leerlingen niet maximumfactuur
7045	Andere verkopen gelinkt aan onderwijsproces
7080	Toegekende kortingen, risto's en rabatten (-)
74050	Specifieke werkingssubsidies Vlaanderen
74051	Specifieke werkingssubsidies Stad
74052	Exploitatiesubsidies Agion
74058	Subsidies groene stroomcertificaten
74060	Projectsubsidies Vlaanderen
74061	Projectsubsidies Stad
74062	Projectsubsidies Europa
74063	Projectsubsidies Internationaal
74064	Projectsubsidies VZW

74065	Projectsubsidies Privé
74066	Projectsubsidies AGB
74067	Projectsubsidies Provincie
7407	DBFM werkingssubsidies
7408	Lonen gesubsidieerd onderwijspersoneel
74090	Specifieke werkingssubsidies lonen
7420	Meerwaarde op de realisatie van operationele vorderingen
7460	Diverse operationele opbrengsten
7462	Sponsors en giften
7531	Intrestsubsidies
7590	Andere financiële opbrengsten

Ontvangsten en uitgaven naar economische aard

Schema T2: zie aparte bijlage

Stedelijk Onderwijs heeft verschillende scholenbouwprojecten opgestart die worden gerealiseerd met alternatieve financiering, de zogenaamde DBFM projecten (Design, Build, Finance, Maintain). De budgettaire verwerking hiervan is erg complex. Een overzicht ervan is hierna weergegeven voor zover de gegevens gekend zijn bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025.

	2022	2023	2024	2025
Ontvangsten	2.602.452	3.385.740	3.339.712	3.291.777
DBFM werkingssubsidies (Cadix, Topsport, BlueGate)	773.840	1.014.293	1.014.293	1.014.293
DBFM intrestsubsidies (Cadix, Topsport, BlueGate)	1.828.611	2.371.447	2.325.419	2.277.484
Uitgaven	-3.402.648	-4.428.705	-4.364.510	-5.108.836
DBFM aanrekening intresten ((Cadix, Topsport, BlueGate)	-2.541.084	-3.298.479	-3.234.285	-3.167.432
DBFM onderhoudskosten (Cadix, Topsport, BlueGate)	-861.564	-1.130.225	-1.130.225	-1.130.225
Huur infrastructuur (eigen aandeel Madras en Leerexpert)	0	0	0	-811.179
Saldo	-800.196	-1.042.964	-1.024.798	-1.817.059
Ontvangsten	4.664.539	1.152.436	1.198.465	1.246.399
DBFM investeringssubsidies eenmalige vergoeding (Cadix project 3, Topsport, BlueGate)	3.797.530	0	0	0
DBFM investeringssubsidies jaarlijkse vergoeding (Cadix, Topsport, BlueGate)	867.009	1.152.436	1.198.465	1.246.399
Uitgaven	-50.550.513	-269.306	0	0
DBFM activering vast actief in leasing: eenmalige vergoeding (Cadix project 3, Topsport, BlueGate)	-4.865.573	0	0	0
DBFM activering vast actief in leasing (Cadix project 3, Topsport, BlueGate)	-45.684.940	-269.306	0	0
Saldo	-45.885.974	883.130	1.198.465	1.246.399
Ontvangsten	45.062.469	0	0	0
DBFM leasingschulden op lange termijn (Cadix project 3, Topsport, BlueGate)	45.062.469	0	0	0
Uitgaven	-1.160.192	-1.607.497	-1.671.692	-1.738.544
DBFM kapitaalaflossing leasingschuld jaarlijks (Cadix, Topsport, BlueGate)	-1.160.192	-1.607.497	-1.671.692	-1.738.544
Saldo	43.902.277	-1.607.497	-1.671.692	-1.738.544
Totaal	-2.783.893	-1.767.332	-1.498.025	-2.309.204

Cadix project 1: eerste vergoedingen einde 2018 / Cadix project 2: eerste vergoedingen september 2019/ / Topsport: eerste vergoedingen oktober 2021/ Cadix project 3: eerste vergoedingen juni 2022 / BlueGate: eerste vergoedingen juni 2022 / De Leerexpert Schotensesteenweg en Madras: eerste vergoedingen gepland 2025 of 2026

Investeringsprojecten

Schema T3: zie aparte bijlage.

Stedelijk Onderwijs heeft één prioritair actieplan: 'Stedelijk onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' (2LWS0205). Alle investeringen die het Stedelijk Onderwijs doet, dragen bij aan dit actieplan. Daarom heeft het Stedelijk Onderwijs ervoor gekozen om één investeringsproject op te nemen in het meerjarenplan. Dit investeringsproject heet 'Investeringsproject Stedelijk Onderwijs Antwerpen'.

Stedelijk Onderwijs beschouwt de opmaak van het meerjarenplan 2020-2025 als een nulpunt voor de investeringen. Hierdoor staan er geen investeringsontvangsten en -uitgaven in schema T3 bij 'Reeds gerealiseerd vóór' en 'Nog te realiseren vóór MJP'. In een volgende meerjarenplanning kunnen de kolommen 'vóór MJP' terug zichtbaar gemaakt worden als dezelfde investeringsprojecten worden gebruikt.

Alle individuele investeringen binnen het investeringsproject 'Investeringsproject Stedelijk Onderwijs Antwerpen' zijn mee opgenomen in het meerjarenplan 2020-2025.

Masterplan onderwijspatrimonium

Investeringsprogramma

AMJP 5 (2022-2025)		Totaal	AMJP 6 (2022-2025)		Totaal
Ontvangsten	Stad	137.652.224	Ontvangsten	Stad	119.488.722
	Agion subsidies	65.449.590		Agion subsidies	69.238.909
	Overige subsidies incl. relance plan	1.760.636		Overige subsidies incl. relance plan	2.012.636
	Eigen middelen	20.423.663		Eigen middelen	23.776.058
	Saldo	225.286.113		Saldo	214.516.325
Uitgaven	Gebouwen	-220.787.500	Uitgaven	Gebouwen	-210.017.712
	Meubilair	-4.498.613		Meubilair	-4.498.613
	Saldo	-225.286.113		Saldo	-214.516.325

Masterplan (excl. dbfm)		Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 5				Totaal
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Ontvangsten	Stad	32.466.401	17.363.530	31.775.883	35.279.027	35.013.798	35.583.516	187.482.155
	Agion subsidies	12.382.291	6.233.531	22.168.792	23.115.053	14.331.430	5.834.315	84.065.412
	Overige subsidies	249.654	1.764.242	60.636	0	0	0	2.074.532
	Relance plan	0	0	217.225	1.206.249	276.526	0	1.700.000
	Eigen middelen	-1.157.676	1.976.431	1.171.656	16.941.059	1.474.586	836.362	21.242.418
	Saldo	43.940.670	27.337.733	55.394.192	76.541.387	51.096.341	42.254.193	296.564.516
Uitgaven	Gebouwen	-43.471.389	-26.899.104	-54.222.536	-74.787.973	-49.865.266	-41.911.725	-291.157.993
	Meubilair	-469.280	-438.629	-1.171.656	-1.753.413	-1.231.075	-342.468	-5.406.522
	Saldo	-43.940.670	-27.337.733	-55.394.192	-76.541.387	-51.096.341	-42.254.193	-296.564.516

Masterplan (excl. dbfm)		Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 6				Totaal
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Ontvangsten	Stad	32.466.401	17.363.530	13.456.691	29.231.254	35.426.499	41.374.278	169.318.654
	Agion subsidies	12.382.291	6.233.531	21.087.440	25.577.764	15.021.644	7.552.061	87.854.730
	Overige subsidies	249.654	1.764.242	60.636	0	0	0	2.074.532
	Relance plan	0	0	0	971.474	980.526	0	1.952.000
	Eigen middelen	-1.157.676	1.976.431	1.171.656	10.791.059	7.474.586	4.338.757	24.594.813
	Saldo	43.940.670	27.337.733	35.776.424	66.571.550	58.903.255	53.265.096	285.794.728
Uitgaven	Gebouwen	-43.471.389	-26.899.104	-34.604.767	-64.818.137	-57.672.180	-52.922.628	-280.388.205
	Meubilair	-469.280	-438.629	-1.171.656	-1.753.413	-1.231.075	-342.468	-5.406.522
	Saldo	-43.940.670	-27.337.733	-35.776.424	-66.571.550	-58.903.255	-53.265.096	-285.794.728

Alternatieve financiering

AMJP 5 (2022-2025)	Totaal
Cadix	-4.623.295
Bluegate	-2.105.588
Topsport	-411.847
Madras	-250.270
Leerexpert Schotensesteenweg	-560.909
Totaal eigen aandeel	-7.951.909

AMJP 6 (2022-2025)	Totaal
Cadix	-4.632.265
Bluegate	-2.523.547
Topsport	-391.464
Madras	-250.270
Leerexpert Schotensesteenweg	-560.909
Totaal eigen aandeel	-8.358.455

Alternatieve financiering	Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 5				Totaal
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Cadix	-631.624	-703.167	-1.641.674	-993.874	-993.874	-993.874	-5.958.086
Bluegate	0	0	-888.575	-405.671	-405.671	-405.671	-2.105.588
Topsport	0	-110.522	-128.500	-94.449	-94.449	-94.449	-522.369
Madras	0	0	0	0	0	-250.270	-250.270
Leerexpert Schotensesteenweg	0	0	0	0	0	-560.909	-560.909
Totaal eigen aandeel	-631.624	-813.689	-2.658.749	-1.493.994	-1.493.994	-2.305.173	-9.397.222

Alternatieve financiering	Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 6				Totaal
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Cadix	-631.624	-703.167	-1.371.873	-1.266.335	-997.029	-997.029	-5.967.056
Bluegate	0	0	-1.303.903	-406.548	-406.548	-406.548	-2.523.547
Topsport	0	-110.522	-108.117	-94.449	-94.449	-94.449	-501.986
Madras	0	0	0	0	0	-250.270	-250.270
Leerexpert Schotensesteenweg	0	0	0	0	0	-560.909	-560.909
Totaal eigen aandeel	-631.624	-813.689	-2.783.893	-1.767.332	-1.498.025	-2.309.204	-9.803.768

Masterplan periode 2026-2028

In aanpassing 5 van het meerjarenplan werd onderstaande tabel opgenomen met alle tot op heden (einde oktober 2021) goedgekeurde vastgoedprojecten met impact op het investeringsbudget in de periode 2026-2028 (buiten huidige legislatuur - meerjarenplan). Het gaat over projecten die goedgekeurd zijn in een ambitiesnota of goedgekeurd zijn in een projectvoorstel.

Het AG SO bereidt een review van het masterplan voor op basis van het budget na aanpassing 6 van het meerjarenplan. In deze review zal ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwpreizen worden verwerkt.

Niet enkel door een aanpassing van de indexvoet, maar ook door een nieuwe berekeningswijze en verwerking in de nieuwe masterplantool (ICT toepassing voor opvolging van vastgoedprojecten en opmaak van het masterplan). Door toepassing van de aangepaste index zullen er in dit meerjarenplan minder projecten kunnen gerealiseerd worden met het beschikbare budget. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren. Het budget van een aantal investeringen wordt, op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen, indien nodig naar een ander jaar en zelfs naar een volgend meerjarenplan (periode 2026-2031) verschoven. De review wordt op een later moment ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van bestuur. Onderstaande lijst zal bij de review dus een update krijgen en mee worden opgenomen in aanpassing 7 van het meerjarenplan (voorjaar 2023).

Stratenaam + nummer	werkomschrijving	Status project	voorlopige oplevering	Gewenste school	uitgaven 2020-2025	Uitgaven na 2025	Totaal projectbudget
Bosuil 138	Nieuwbouw basisschool + secundaire school gelinkt aan SL Waterbaan	Projectvoorstel	4/09/2026	De Groene Egel	11.688.511,43 €	19.164.517,72 €	30.853.029,15 €
Notelaarstraat 6	Uitbreiding en renovatie Academie Hoboken	Projectvoorstel	31/07/2026	Academie Hoboken	7.882.798,85 €	11.485.679,48 €	19.368.478,33 €
Mellinetplein 13	Afbraak en nieuwbouw i.f.v. garanderen huisvesting	Projectvoorstel	1/09/2027	Leopold 3	825.463,71 €	4.436.717,16 €	5.262.180,87 €
Offerandestraat 60	Omvormen 3-stroom kleuterschool naar 2-stroom basisschool	Projectvoorstel	1/07/2027	De Bijtjes	5.106.939,80 €	4.356.216,50 €	10.057.092,34 €
Waterbaan 159	aanpassingen bestaande basisschool i.f.v. ingebruikname secundair onderwijs	Projectvoorstel	30/08/2026	SL Waterbaan	4.051.034,80 €	3.531.799,71 €	7.582.834,51 €
Quebecstraat 3	Restauratiedossier VESPA	Projectvoorstel	31/12/2026	De Optimist	384.367,91 €	3.473.587,84 €	3.891.741,27 €
Kipdorpvest 24	renovatie sanitair en gevels	Projectvoorstel	1/02/2027	Encora	800.741,19 €	2.730.117,42 €	3.530.858,61 €
Bredastraat 35	Vloeren en speelplaats	Projectvoorstel	30/08/2026	WLA Noord	1.800.091,38 €	673.788,74 €	2.473.880,11 €
Everaertsstraat 69,97	Renovatie ifv doorstroom KS naar LS	Projectvoorstel	30/05/2027	De Toverboom	3.175.851,08 €	8.419.714,99 €	11.595.566,07 €
Boomsesteenweg 270	nieuwbouw	Ambitienota	1/01/2027	Stedelijk Lyceum Expo	6.181.656,44 €	22.275.451,15 €	28.457.107,59 €
Santiagostraat	Nieuwbouw basisschool	Ambitienota	29/06/2027	Sportomundo	1.790.468,52 €	15.038.630,25 €	16.829.098,77 €
Totaal					43.687.925,12 €	95.586.220,97 €	139.901.867,63 €

Evolutie van de financiële schulden

Schema T4: zie aparte bijlage

Stedelijk Onderwijs heeft volgende financiële schulden:

- REG leningen 2011-2012-2013. De REG lening loopt nog tot 2033.
- Leasing van een pand in de Lamorinièrestraat. De leasing loopt nog tot en met 2022 voor het AG SO. Vanaf 2023 wordt het leasingcontract overgenomen door stad Antwerpen en dit door middel van een doorfacturatie (rubriek 7460).
- Lening zonnepanelen
- DBFM – alternatieve financiering Stedelijk Lyceum Cadix, Topsportinternaat en Technische Campus Bluegate

Interne schulden binnen Stedelijk Onderwijs zijn niet mee opgenomen in schema T4. Omdat de interne leningen steeds binnen het meerjarenplan worden afgelost en deze op het niveau van het bestuur geen effect hebben, kiest Stedelijk Onderwijs er voor om deze niet mee op te nemen in het rapport T4. Dat geeft een correcter beeld over de effectieve, externe schulden van het bestuur.

Financiële schulden op lange termijn	2022	2023	2024	2025
Nieuw aangegane financiële schulden	45.062.469	0	0	0
Cadix project 3 (1720)	20.027.513			
Bluegate (1720)	25.034.956			

Financiële schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	2022	2023	2024	2025
Aflossingen	-2.222.820	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Aflossing leasing Lamorinièrestraat (4221)	-108.340	-114.840	-59.979	
Aflossing REG lening 2011-2012-2013 (4240)	-951.577	-951.577	-951.577	-951.577
Aflossing zonnelening (4242)	-2.711	-2.711	-2.711	-2.711
Aflossing DBFM Cadix project 1, project 2 en project 3 (4220)	-784.546	-966.172	-1.010.262	-1.056.379
Aflossing DBFM Topsport (4220)	-114.358	-117.965	-121.686	-125.524
Aflossing DBFM Bluegate (4220)	-261.289	-523.360	-539.744	-556.641

DBFM: Stedelijk Onderwijs ontvangt jaarlijks een investeringssubsidie met betrekking tot het gedeelte 'Design & Build' om het grootste gedeelte van de beschikbaarheidsvergoeding te betalen. Het schema T4 bevat de totale DBFM schuld die Stedelijk Onderwijs heeft (exclusief subsidie). Stedelijk Onderwijs krijgt een deel investeringssubsidie maar dit is niet afgetrokken van de DBFM schuld in schema T4. Schema T4 bevat dus zowel het eigen aandeel van Stedelijk Onderwijs, als de subsidie die ontvangen wordt.

Jaarlijkse investeringssubsidies DBFM	2022	2023	2024	2025
Subsidies	867.009	1.152.436	1.198.465	1.246.399
Jaarlijkse investeringssubsidies Cadix project 1, project 2, project 3 (4952)	562.808	692.785	724.404	757.476
Jaarlijkse investeringssubsidies Topsport (4952)	117.030	84.748	87.421	90.179
Jaarlijkse investeringssubsidies Bluegate (4952)	187.171	374.903	386.640	398.744

De Vlaamse overheid gaf in juli 2022 een principiële akkoord om twee toekomstige vastgoedprojecten van het AG SO (De Musjes – stedelijk basisonderwijs – Wilgenstraat en Koninklijke Balletschool Antwerpen – stedelijk secundair onderwijs – Nieuw Zuid Striga 5) te financieren via een nieuw DBFM programma “Scholen van Vlaanderen”. Deze projecten zullen budgettair pas impact hebben op het volgende meerjarenplan 2026-2031. De financiering van het eigen aandeel zal aangevraagd worden aan de stad als dotatie, conform de andere DBFM projecten (Scholen van Morgen en projectspecifieke DBFM) en conform de beheersovereenkomst.

Financiële risico's

Artikel 3, 5°, van het ministerieel besluit tot vaststelling van de modellen en de nadere voorschriften van de beleidsrapporten, de rekeningenstelsels en de digitale rapportering van de beleids- en beheerscyclus van de lokale besturen bepaalt de opname bij de toelichting van het meerjarenplan van het overzicht van de financiële risico's die het bestuur loopt en van de middelen en mogelijkheden waarover het bestuur beschikt of kan beschikken om die risico's in te dekken.

1. Bijkomende middelen en budgettaire besparingen

De huidige inflatie leidt tot forse prijsstijgingen bij onder andere energie en (bouw)materialen, en heeft een grote impact op de loonkosten. Op de servicecontracten (onder andere poets, groenonderhoud en busvervoer) worden deze stijgingen ook doorgerekend in de vorm van contractuele prijsherzieningen. In de vijfde aanpassing van het meerjarenplan werd de spreiding van een aantal vastgoedprojecten aangepast (naar achter) om tijdelijk budgettaire ruimte te maken.

In deze zesde aanpassing van het meerjarenplan heeft het AG SO de gevolgen van de energiecrisis en de stijgende inflatie duurzaam aangepakt.

Eenzijds krijgt het AG SO bijkomende middelen van de stad om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen (circa 47,2 mio euro voor de periode 2022-2025). Er werd ook in overleg gegaan met OVSG om de budgettaire situatie van de schoolbesturen op de agenda van de Vlaamse overheid te leggen. Vanuit de Vlaamse overheid worden extra, gekleurde middelen verwacht voor energie in 2022 en 2023. Bij opmaak van deze aanpassing van het meerjarenplan was het bedrag daarvan echter nog niet gekend. Met de stad is afgesproken dat de specifieke energiedotatie vermindert met het bedrag dat we van Vlaanderen krijgen.

Anderzijds heeft het AG SO een intensieve besparingsoefening gedaan op budgettair niveau, zowel op het exploitatie- als het investeringsbudget. Deze oefening is nodig om twee redenen. De bijkomende middelen van de stad en Vlaanderen zijn gekleurd om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen. Maar het AG SO wordt ook geconfronteerd met andere gestegen kosten, zoals servicecontracten (busvervoer, poets, groenonderhoud, ...) en materialen (bouwmaterialen, didactisch materiaal, ...) zonder dat daarvoor op dit moment de ontvangsten stijgen.

In de volgende aanpassing van het meerjarenplan verwachten we wel een stijging van de Vlaamse werkingstoelagen op basis van de index. Ten tweede werd groepsbreed afgesproken een besparing te realiseren ter compensatie van de gestegen kosten voor energie en personeel. Voor exploitatie betekent dit voor het AG SO een besparing van 7,5 mio euro in de periode 2023-2025. Voor investeringen gaat het om een verlaging van de dotatie van circa 18,7 mio euro.

De besparingsoefening op exploitatie is gelukt zonder te schrappen op dienstverlening én zonder de engagementen te verlagen die zijn aangegaan in de ambitienota en vertaald in concrete acties in de speerpuntennota. Budget en realisatie werden nauwkeurig geanalyseerd zodat scherper begroot werd. Op deze manier konden we een deel van de verwachte stijgingen in de uitgaven compenseren. Het AG SO is er in geslaagd om dankzij deze oefening de eigen middelen om te investeren terug te verhogen met circa 3,4 mio euro, nadat deze in aanpassing 5 van het meerjarenplan waren gedaald met circa 7 mio euro. Dit kan ook mede dankzij Digisprong middelen van Vlaanderen waardoor we minder eigen middelen moeten inzetten voor laptops voor het personeel. Daarnaast hebben een aantal scholen hun investeringsvolume, zowel voor uitrusting & inrichting, meubilair als ICT, verlaagd om de gestegen exploitatiekosten (vrijwilligersvergoedingen, materialen, busvervoer, ...) te kunnen financieren. Dit compenseren ze door de solidaire middelen per onderwijsniveau, die worden gefinancierd via het gecumuleerd budgettair resultaat (de reserves), actiever in te zetten voor de noodzakelijke investeringen op schoolniveau.

De besparings- en optimalisatie oefening op investeringen is, met uitzondering van het masterplan patrimonium, gelukt zonder te schrappen op dienstverlening, mede dankzij de Vlaamse Digisprong middelen. Het masterplan patrimonium 2020-2025 daalt met circa 10,8 mio euro. Het AG SO bereidt een review van het masterplan voor waarin naast de daling ook de impact van de inflatie en de huidige economische situatie op de bouwprijzen wordt verwerkt. Het is de intentie om dit alles zo veel mogelijk op te vangen door de budgettaire spreiding van de projecten te optimaliseren. Het budget van een aantal investeringen wordt, op basis van een duidelijker beeld op de realisatietermijnen, indien nodig naar een ander jaar en zelfs naar een volgend meerjarenplan (periode 2026-2031) verschoven. Jaarlijks wordt groepsbreed immers vastgesteld dat niet alle gebudgetteerde investeringsuitgaven effectief worden omgezet, gerealiseerd en gefactureerd.

2. Energie

Vanwege de stijgende energieprijzen werd bij aanpassing 5 van het meerjarenplan reeds rekening gehouden met een stijging van de budgetten voor gas en elektriciteit van circa 3 mio euro in 2022, gebaseerd op de analyse van VEB september 2021.

In de Jaarrekening 2021 werd beslist de stedelijke restmiddelen voor een bedrag van 525.186 euro, te bestemmen bij de eerstvolgende aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025. Omwille van de hogere energiekosten werd er immers door het college beslist om geen terugvordering te vragen van 50% van de stedelijke restmiddelen 2021 (525.186 euro), maar deze binnen het AG SO te bestemmen.

In het collegebesluit 2022_CBS_02709, goedgekeurd op 01/04/2022, is in artikel 8 opgenomen: 'Het college keurt goed dat de vraag tot compensatie van AG Stedelijk Onderwijs voor de stijgende energiekosten dient verrekend te worden met de stedelijke restmiddelen jaarrekening 2021 die volgens besluit van 23 oktober 2020 (jaarnummer 8817) in principe terugvloeien naar de stad.' Concreet betekent dit dat het AG SO in de vijfde aanpassing van het meerjarenplan (voorjaar 2022) het bedrag van stedelijke restmiddelen inzet om een deel van de stijging van de energiekosten te compenseren.

Gezien de verwachte prijsstijgingen volgens de prognoses van het VEB (Vlaams Energie Bedrijf) werden de budgetten in aanpassing 6 van het meerjarenplan verder verhoogd. Hiertegenover staat ook een stijging van de stadsdotatie. Naast budgettaire verhogingen worden bijkomend verschillende maatregelen genomen om deze crisis het hoofd te bieden en het energieverbruik te beperken. Het AG SO doet dat door systemen slim te sturen : lagere basistemperatuur (19°), kortere standaard venstertijden (7-16 uur), later opstarten van de verwarming. Het AG SO stuurt ook op gedrag : dikke truien, thermostatische kranen, lichten uit en ramen toe aan het einde van de schooldag. De budgettaire impact ervan is sterk afhankelijk van de prijs per kilowatt uur.

3. Index op personeel (payroll)

Bij de voorliggende aanpassing van het meerjarenplan wordt rekening gehouden met de prognose van het planbureau die in oktober 2022 werd gepubliceerd. De prognose voorziet overschrijdingen van de spilindex in oktober 2022 (ondertussen bevestigd als effectieve overschrijding) en december 2022 en in maart en juni 2023. Deze aanpassing houdt rekening met de bijhorende loonsverhogingen in december 2022, februari, mei en augustus 2023. Na augustus 2023 wordt er 6 maanden later een nieuwe loonsverhoging gebudgetteerd (februari 2024). Vervolgens wordt er voor de rest van het meerjarenplan een indexatie om de 9 maanden toegepast. Bij de volgende aanpassing van het meerjarenplan zal op basis van de toekomstige prognoses van het Planbureau het personeelsbudget opnieuw bijgesteld worden indien noodzakelijk. Stedelijk Onderwijs volgt de prognoses van het Federaal Planbureau nauwgezet op en zal bij de verdere aanpassingen van het meerjarenplan 2020-2025 de berekening van het personeelsbudget bijstellen aan de hand van de dan gekende cijfers en steeds in overleg met de stad.

4. Gevolgen coronacrisis

Net als vele andere organisaties wordt ook het Stedelijk Onderwijs geconfronteerd met onverwachte uitgaven naar aanleiding van de coronacrisis. In deze zesde aanpassing van het meerjarenplan verwachten we geen extra specifieke ontvangsten of uitgaven in het kader van het beheersen van deze crisis. Er kan geconcludeerd worden dat het financiële risico van de coronacrisis momenteel voldoende onder controle is.

5. Oekraïne

De externe effecten ten gevolge van de oorlog in Oekraïne zijn moeilijk te voorspellen. Enerzijds zijn er reeds effecten op onder andere grondstof- en energieprijzen (zie hierboven), anderzijds is er de nood om opvang te voorzien voor Oekraïense oorlogsvluchtelingen. Voor dit laatste richtte de stad een Oekraïenefonds op en verwerkte dit in de aanpassing 5 van het meerjarenplan 2020-2025 voor een bedrag van 15.000.000 euro. De Vlaamse overheid voorziet middelen ter ondersteuning van deze opvang waarvan de omvang van de financiering nog niet duidelijk is. De federale overheid voorziet een verhoogde tussenkomst voor het equivalent leefloon die het OCMW toekent aan Oekraïense oorlogsvluchtelingen erkend als tijdelijk ontheemde. Ook hiervoor zijn zowel het aantal erkenningen als het totaal van de tussenkomsten nog niet duidelijk. De formele besluitvorming rond deze subsidies en de modaliteiten hierrond worden van nabij opgevolgd en zullen verwerkt worden in volgende aanpassingen van het meerjarenplan.

Het Stedelijk Onderwijs kan een beroep doen op werkingstoelagen zoals voorzien in het specifieke nooddecreet en een verwachte aanpassing van het nooddecreet. Om extra ruimte te voorzien voor OKAN klassen wordt nog overlegd met de stad in functie van dotatie vanuit het fonds. Voor de opvang van anderstalige leerlingen in het basisonderwijs zetten we de beschikbare ruimte en capaciteit in de bestaande scholen in. Tot op heden is dit gelukt. We blijven alert de instroom monitoren in overleg met de stad en de andere onderwijsverstrekkers.

6. Fusie gemeente Borsbeek

De gemeenteraad hechtte op 21 februari 2022 (jaarnummer 117) haar principiële goedkeuring aan een vrijwillige samenvoeging van de stad Antwerpen met de gemeente Borsbeek. In uitvoering van deze samenvoeging zal een binnengemeentelijk gedecentraliseerd district Borsbeek opgericht worden. De voorbereiding van deze bestuurlijke fusie vereist een programmastructuur, waarbinnen de verschillende rollen worden opgenomen die nodig zijn voor een goede procesvoering. Een stuurgroep en een kernteam werden hiervoor opgericht, alsook meerdere werkbanken. Zo moeten deze organen onder andere een inventarisatie van mogelijke synergiën en problemen in beeld brengen.

Het Stedelijk Onderwijs is voor de stedelijke administratie trekker van de werkbank onderwijs. Het Stedelijk Onderwijs en de gemeente Borsbeek onderzoeken de overdracht van de twee gemeentelijke scholen op het grondgebied van Borsbeek: basisschool De Klinker en AcademiA (deeltijds kunstonderwijs), zowel op organisatorisch, als op financieel en andere vlakken. De intentie tot samenvoeging is nog niet verwerkt in aanpassing 6 van het meerjarenplan.

7. Pensioenproblematiek

De “hervorming van de pensioenfinanciering van het vast benoemd personeel van de provinciale en lokale besturen” (wet van 24 oktober 2011), met als doel bijkomende financiering van de statutaire pensioenpools, heeft voor alle lokale besturen een aanzienlijke budgettaire impact.

Ten eerste worden de patronale bijdragepercentages verhoogd, en daarnaast wordt een responsabiliseringsbijdrage ingevoerd. Elk bestuur moet een percentage van het verschil tussen haar pensioenbijdragen en haar pensioenlasten bijpassen. Voor de groep Antwerpen wordt de kost van deze maatregel geschat op 695 miljoen euro voor de periode 2020-2025.

Naar aanleiding van het Vlaams regeerakkoord is beslist dat de Vlaamse overheid door middel van een subsidie aan de stad Antwerpen de helft van de responsabiliseringsbijdrage zal dragen.

Om de impact van deze pensioenkost op de beleidsruimte te beperken, is een groepsbrede besparing doorgevoerd bij de opmaak van het meerjarenplan 2020-2025. Het groepsbrede besparingsplan was nodig om beleidsruimte te creëren in het meerjarenplan. Hiervoor rekent de stad op de solidariteit en verantwoordelijkheid van elke entiteit.

Als lid van de groep Antwerpen draagt Stedelijk Onderwijs mee bij in het groepsbrede besparingsplan. Voor Stedelijk Onderwijs is de kost van de responsabiliseringsbijdrage in het meerjarenplan 2020-2025 ingeschat op 26.544.277 euro. De financiering ervan is voorzien via de dotatie van de stad aan Stedelijk Onderwijs. Na afloop van het meerjarenplan 2020-2025 wordt de pensioenfinanciering opnieuw herbekeken.

Op 16 oktober 2015 heeft de Ministerraad beslist om een aantal middelen van het Reservefonds van de plaatselijke besturen die op 31 december 2011 aangesloten waren bij het gemeenschappelijk pensioenstelsel van de plaatselijke besturen, aan te wenden voor het verminderen van de basispensioenbijdragevoet van deze besturen. Dit heeft tot gevolg dat de wettelijke basispensioenbijdragevoet voor pool 1 verminderd wordt ten belope van 3,50% voor de jaren 2016 en 2017 en ten belope van 3% voor de jaren 2018 en 2019. Het verwachte, positieve effect van deze maatregel blijft voor het Stedelijk Onderwijs erg beperkt. In deze meerjarenplanning gaat het in totaal om 50.465 euro. Binnen de groep Antwerpen is afgesproken om deze bedragen te reserveren voor toekomstige pensioenverplichtingen. Omdat Stedelijk Onderwijs geen bestemd fonds voor de pensioenen aanlegt (gezien het beperkte bedrag), kiest Stedelijk Onderwijs er voor om deze bedragen als voorschot op de toekomstige kosten rond de responsabiliseringsbijdrage te reserveren door deze al door te storten aan de verzekeraar.

	2022	2023	2024	2025
Responsabiliseringsbijdrage	-4.166.338	-5.100.682	-5.278.407	-5.637.631

De commissaris-revisor formuleerde in het verslag bij de jaarrekening 2021, net als bij de voorbije jaarrekeningen, een goedkeurende verklaring met voorbehoud over de responsabiliseringsbijdrage. In de door de raad van bestuur vastgestelde jaarrekening 2021 is een argumentatie opgenomen als antwoord op dit punt van voorbehoud.

Naar aanleiding van de vraag van de revisor naar opname van een voorziening voor de responsabiliseringsbijdragen volgt het Stedelijk Onderwijs, net als in de voorbije jaarrekeningen de afspraken binnen de groep Antwerpen, het advies van de dienst Inspectie Financiën (IF) van de stad Antwerpen en het advies van het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid.

Hieruit blijkt dat het Stedelijk Onderwijs (net als de stad en het OCMW) conform de BBC-regelgeving geen voorzieningen moet aanleggen voor pensioenverplichtingen (inclusief responsabiliseringsbijdragen) met betrekking tot de gesolidariseerde pensioenen.

Op de website van ABB is op 6 november 2015 een nota gepubliceerd omtrent de regelingen rond de wettelijke pensioenen en de boekhoudkundige verwerking ervan. De nota stipuleert dat een bestuur dat voor zijn pensioenen- en/of zijn pensioenbijdragenlasten een contract met een derde heeft, op basis van de concrete overeenkomst moet bekijken in welke mate de verplichtingen al dan niet geëxternaliseerd zijn. Besturen die hun verplichtingen aan een verzekeraar hebben overgedragen via een overeenkomst die voldoet aan de criteria opgenomen in de nota, kunnen de boekhoudkundige verwerking doen volgens de principes zoals in deze nota beschreven voor die overeenkomsten zonder zelf voorzieningen aan te leggen.

De groep Antwerpen, inclusief het Stedelijk onderwijs, heeft een verzekeringsovereenkomst die zowel de pensioenbijdragen op de actieve statutairen, als de responsabiliseringsbijdrage behelst. Het standpunt van de groep (de stad, het OCMW en de autonome gemeentebedrijven) bevestigt de budgetterings- en boekingswijze die wordt toegepast. De verplichtingen tegenover DIBISS (Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels) worden geëxternaliseerd aan Ethias als verzekeringsmaatschappij. Dit betekent dat enkel de premiebetalingen aan Ethias in de uitgaven / kosten geboekt dienen te worden. Aangezien ook de responsabiliseringsbijdrage deel uitmaakt van de overeenkomst met Ethias moeten daarom geen voorzieningen voor risico's en kosten worden geboekt voor deze responsabiliseringsbijdrage. Met andere woorden: het Stedelijk Onderwijs betaalt (net als de andere leden van de groep) een verzekeringspremie aan Ethias. Het is Ethias die de responsabiliseringsfactuur betaalt vanuit het pensioenfonds van de groep Antwerpen (inclusief reserves). De hoogte van de premie per entiteit is niet gelijk aan de responsabiliseringsbijdrage, maar het totaal voor de ganse groep wordt onrechtstreeks bepaald door de hoogte van de totaal te betalen responsabiliseringsbijdrage. De premie is vastgelegd voor de ganse legislatuur, terwijl de responsabiliseringsbijdrage jaarlijks opnieuw wordt berekend. Bij de start van een volgende legislatuur kan de premieverdeling er anders uitzien. Bovendien wordt, zoals eerder aangegeven, de responsabiliseringsbijdrage bepaald door de verhouding actieven versus gepensioneerden. Deze verhouding kan wijzigen als er andere beleidskeuzes gemaakt zouden worden.

8. Onbetaalde leerlingenfacturen

Het Stedelijk Onderwijs wordt geconfronteerd met onbetaalde leerlingenfacturen. Specifiek daarover zijn waarderingsregels afgesproken binnen de organisatie. Wanneer op basis van de vervaldagenbalans blijkt dat vorderingen voor meer dan een bepaald aantal dagen openstaan, wordt een bepaald percentage van de openstaande vordering geboekt als waardevermindering:

Aantal dagen	Percentage waardevermindering
90 dagen	25%
120 dagen	50%
180 dagen	75%
240 dagen	100%

Voor 2014 betekende dit een waardevermindering (kost in resultatenrekening) van circa 600.000 euro (saldo van de geboekte en teruggenomen waardeverminderingen). Voor 2015 was dit circa 74.000 euro, voor 2016 circa 490.000 euro, voor 2017 circa 75.600 euro, voor 2018 circa -29.000 euro, voor 2019 circa -649.000 euro, voor 2020 circa -172.900 euro en voor 2021 circa -161.900 euro

Sinds 2018 is dit bedrag negatief, wat betekent dat het aantal verouderde openstaande vorderingen afneemt (de terugname van de waardevermindering van het jaar x-1 is groter dan de waardevermindering van het jaar x). Dit komt omdat er de afgelopen jaren extra aandacht werd besteed aan de openstaande klanten zodat het gecumuleerd budgettair resultaat in de scholen een zo realistisch mogelijk beeld geeft van de effectieve liquiditeitspositie van de scholen.

De opvolging van de onbetaalde leerlingfacturen gebeurt in eerste instantie door de directies en medewerkers van de scholen zelf. In functie van het verminderen van de openstaande leerlingfacturen in het leerplichtonderwijs is een nieuwe procedure voor het systematisch versturen van aanmaningen van kracht sinds het schooljaar 2019-2020. Sinds dit schooljaar zouden alle scholen van het leerplichtonderwijs betalen via domiciliëring systematisch moeten aanbieden.

De sociale dienst van Stedelijk Onderwijs stelt zich tot doel het aantal onbetaalde facturen terug te dringen vanuit een sociaal verantwoorde en ethische aanpak. De dienst biedt de scholen ondersteuning op het vlak van schoolfacturatie, geeft advies, bemiddelt met ouders en verwijst waar nodig door. Scholen kunnen bij de medewerker van de Sociale Dienst terecht voor zowel financieel advies, als voor bredere sociale vragen. Daarnaast gaat de dienst ook projectmatig aan de slag met het kinderarmoedethema op vraag en op maat van een school. Hiermee wil de Sociale Dienst scholen ondersteunen in het wegwerken van onbetaalde schoolrekeningen én tegelijk een bijdrage leveren aan de detectie en preventie van kinderarmoede.

De Sociale Dienst heeft een samenwerkingsovereenkomst met het stedelijk Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en werkt nauw samen met de CLB-ankers. Daarnaast werkt de dienst ook samen met de stedelijke dienst X-stra! van het bedrijf Samenleven. X-stra! blijft haar eigen werkzaamheden samen met het OCMW op het terrein verder zetten.

9. Vlaamse overheid

Stedelijk Onderwijs gaat in het meerjarenplan 2020-2025 uit van verwachte werkingstoelagen volgens de ontvangen subsidies (voorschot brieven januari 2022 en saldo brieven juni 2022) en deze worden standaard niet geïndexeerd naar de toekomstige jaren. In deze aanpassing van het meerjarenplan is rekening gehouden met de werkingstoelagen zoals vastgelegd in de brieven van juni (saldo).

Er wordt op de brieven van januari 2023 een stijging verwacht maar het is nog onduidelijk in hoeverre de stijgende prijzen door de inflatie voldoende worden gecompenseerd met de toepassing van de gezondheidsindex op de werkingstoelagen.

Het begrotingsprincipe van de universaliteit houdt in dat het bestuur alle geraamde ontvangsten en uitgaven moet opnemen in het budget. Alle ontvangsten en alle uitgaven, ook al compenseren ze elkaar, moeten voor het volledige bedrag ingeschreven worden. De verwerking van de wedden van het gemeentelijk onderwijzend personeel - die door het Agentschap voor onderwijsdiensten rechtstreeks aan het onderwijzend personeel worden betaald - is dus louter een toepassing van dit beginsel. De bezoldigingen van die personeelsleden zijn immers gemeentelijke uitgaven die door de Vlaamse Gemeenschap onder de vorm van subsidies worden terugbetaald. De bedragen worden gelijktijdig ingeschreven als uitgaven (wedden, personeelskosten) en ontvangsten (werkingsubsidies), ook al is er geen reële geldstroom binnen het bestuur. De toegekende middelen voor het onderwijzend personeel hebben uiteraard wel een grote impact op de werking van het Stedelijk Onderwijs.

10. Gerechtsdossiers

Er zijn verschillende gerechtelijke dossiers waarin het Stedelijk Onderwijs verwikkeld zit. Een aantal van deze dossiers kunnen financiële implicaties hebben voor het Stedelijk Onderwijs. Deze dossiers worden opgevolgd door de juridische dienst.

11. Technische Campus Blue Gate

Op 5 juni 2020 keurde de raad van bestuur van het AG SO het iDBFM contract voor de Technische Campus Blue Gate goed binnen het scholenbouwprogramma Scholen van Morgen (SvM). Op deze locatie bundelen we verschillende opleidingen voor technische profielen van Encora (Volwassenonderwijs) en Werkend Leren Antwerpen Zuid – Stedelijk Lyceum Zuid (secundair onderwijs) voor circa 170 cursisten en 184 leerlingen. Tijdens de uitvoering van dit vastgoedproject zijn er een aantal geschillen ontstaan over de vloerbelasting van met name het magazijn voor de bouwopleiding. De onderhandelingen om te komen tot een minnelijke regeling van het geschil zijn lopende.

De opleiding bouw is niet mee kunnen verhuizen naar de technische campus Blue Gate en blijft momenteel gehuisvest aan D'Herbouvillekaai. In functie van de verdere ontwikkeling van de petroleumcluster dient deze locatie echter verlaten te worden. Om de continuïteit van de opleiding te garanderen, dient er gezocht te worden naar een nieuwe locatie. Door de verhuis naar de Technische Campus is een deel van de 'werkhuizen' op de locatie Grote Steenweg vrijgekomen. De raad van bestuur van het AG SO keurde op 24 september 2022 het projectvoorstel goed voor renovatiewerken en brandtechnische werken in campus Grote Steenweg voor een projectkost van € 922.185,41 incl btw. Dit project is onvoorzien, maar dient gerealiseerd te worden zodat de continuïteit van de opleiding bouw gegarandeerd blijft. In de onderhandelingen wordt getracht om de kosten van deze herlocatie deels terug te vorderen.

Het AG SO onderzoekt de piste om het leegstaande magazijn in Blue Gate op termijn in gebruik te nemen voor een opleiding waarvoor de huidige mobiele vloerbelasting wel voldoende is. Met name plant Encora een uitbreiding van opleidingen rond afwerkingstechnieken (huis-in-huis - multidisciplinair) en van duale trajecten in verschillende opleidingen die in Blue Gate worden georganiseerd (elektriciteit, hout, ...).

12. Tijdelijke campus buitengewoon onderwijs (noodschool)

In het kader van de capaciteitsproblematiek in het buitengewoon onderwijs in Antwerpen besliste de raad van bestuur van AG Stedelijk Onderwijs op 3 oktober 2022 principieel om vanaf schooljaar 2023-2024 een noodcampus te creëren voor bepaalde tekorttypes (BuBao type 2 en 9, BuSO type 2 en type 9 OV1 en OV2). De ontwikkeling van de noodcampus kadert in de overbrugging naar de campus Columbiestraat op lange termijn.

Op 30/9/2022 werd het besluit van de Vlaamse Regering goedgekeurd om middelen te voorzien om deze capaciteit vervroegd te realiseren in de vorm van een noodcampus. Op 30/9/2022 keurde het college van de stad Antwerpen eveneens een besluit goed om hiervoor middelen te voorzien. Finaal worden de stedelijke investeringsmiddelen voorzien binnen de reguliere dotatie. De aanvullende dotatie voor het huren van mobiele units (exploitatiebudget) wordt aangevraagd als extra dotatie in aanpassing 7 van het meerjarenplan (voorjaar 2023) vanuit de restmiddelen op TV/onderwijs bij jaarrekening 2022 (opname uit de rekening).

Eveneens op 3 oktober 2022 keurde de raad van bestuur van het AG SO het projectvoorstel goed voor de bouw van een Noodcampus voor de stedelijke school voor buitengewoon onderwijs De Leerexpert, op het terrein op Luchtbal, gelegen tussen de site Columbiestraat/Noorderlaan/Santiagostraat voor een projectkost van 6.007.297,00 euro incl. btw. De raad van bestuur keurde meteen de huurkost voor mobiele units gedurende 6 jaar goed voor een bedrag van 7.124.769,00 euro incl. btw.

Aan de opstart van deze tijdelijke campus zijn een aantal, ook financiële, risico's verbonden. De voornaamste risico's werden als randvoorwaarden benoemd in het besluit van 3 oktober 2022 :

In antwoord op het besluit van de Vlaamse regering en het college van stad Antwerpen worden volgende voorwaarden in kaart gebracht. Dit zijn randvoorwaarden om op een kwaliteitsvolle wijze de noodcampus vorm te geven in de periode 2023-2029. AG SO zal eventuele negatieve gevolgen verbonden aan deze voorwaarden verhalen op de bevoegde overheid.

- *Om aanbod te voorzien dat momenteel nog niet wordt ingericht binnen De Leerexpert Columbiestraat moeten de aangevraagde programmaties worden goedgekeurd door AGODI.*
- *Zolang het bouwproject niet is gerealiseerd, kunnen geen leerlingen worden ingeschreven. Indien er op teldag 1/10/2023 geen leerlingen zijn ingeschreven, zullen geen personeels- en werkingsmiddelen vanuit Vlaanderen worden gegenereerd.*
- *Indien de opstartdatum van 1 oktober niet wordt gehaald, loopt het AGSO een financieel risico om de personeelskosten en werkingsmiddelen van het eerste schooljaar zelf te financieren.*

Bij een volledige invullingsgraad wordt de kostprijs ruwweg geraamd op circa 2 mio euro. (HR advies)

Het AG SO zal de risico's nauwgezet opvolgen, tijdig maatregelen nemen om ze zoveel mogelijk te voorkomen en desnoods flankerende acties ondernemen.

Omgevingsanalyse

Het Stedelijk Onderwijs verwijst hiervoor naar de omgevingsanalyse zoals opgenomen door de stad Antwerpen bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025 en naar <https://stadincijfers.antwerpen.be>. De stad Antwerpen geeft hierbij ook toelichting over de impact van de coronacrisis op de omgevingsanalyse.

Beleidsdoelstelling

Het Stedelijk Onderwijs draagt mee bij aan de realisatie van de strategische doelstelling van de stad Antwerpen: "Antwerpen is de onderwijs hoofdstad van Vlaanderen" (2LWS02) via het actieplan: "Het Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen" (2LWS0205). Deze doelstelling en het actieplan zijn prioritair. Het Stedelijk Onderwijs heeft geen niet-prioritaire doelstellingen of actieplannen. Het overzicht van de acties, telkens met de bijbehorende ramingen van ontvangsten en uitgaven, is opgenomen in de strategische nota van het meerjarenplan 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs.

Toegestane werkings- en investeringsubsidies

Sinds 1 september 2012 organiseert de vzw BIF het artistieke luik van de balletopleiding in de Koninklijke Balletschool te Antwerpen (KBA) en de stedelijke basisschool Prins Dries. Vzw BIF heeft hiertoe personeel aangesteld. De samenwerking tussen Stedelijk Onderwijs en vzw BIF is opgenomen in een beheersovereenkomst. De budgetten voor de uitbetaling van dit personeel zijn voorzien in het meerjarenplan 2020-2025 van het Stedelijk Onderwijs.

De beheersovereenkomst bepaalt niet alleen de wijze waarop vzw BIF het artistieke luik van de balletopleidingen moet organiseren, maar ook de wijze waarop het Stedelijk Onderwijs deze taken financiert. De raad van bestuur keurde de huidige beheersovereenkomst goed op 26 juni 2020.

Daarin is in artikel 15 §6 het volgende opgenomen: 'Als bij jaarafsluit van het kalenderjaar N blijkt dat de dotatie niet volledig is besteed, dan wordt dit overschot door de vzw BIF in resultaat genomen en bestemd om de verlaging van de dotatie van het kalenderjaar N+1 voor hetzelfde bedrag te compenseren.'

De beheersovereenkomst van de vzw BIF werd geëvalueerd en een nieuw voorstel voor een nieuwe beheersovereenkomst voor drie schooljaren (periode 2021-2024) werd goedgekeurd door de raad van bestuur op 25 juni 2021.

De vzw BIF had in 2021 budgettair een positief resultaat voorzien van 102 euro. Zoals opgenomen in de jaarrekening 2021 eindigt de vzw BIF het boekjaar 2021 met een boekhoudkundig verlies van 103.037,78 euro. Dit verlies werd afgenomen van het overgedragen resultaat van de voorgaande jaren van 134.736,05 euro. Dit resulteert in een positief te bestemmen of over te dragen resultaat van 31.698,27 euro.

Op de raad van bestuur van de vzw BIF werd dit resultaat als volgt bestemd:

- Het niet gebruikt personeelsbudget (9.441,69 euro), zal ter compensatie van dotatie 2022 terugvloeien naar het Stedelijk Onderwijs in 2022.
- Niet gerealiseerde investeringen voorzien in budget 2021 worden t.w.v. 5.000 euro voorzien in investeringsbudget 2022:
- Het saldo van het te bestemmen resultaat (17.256,58 euro) wordt in budget 2022 op de budgetpost publiciteit opgenomen.

	Jaarrekening	Jaarrekening	AMJP 6				Totaal
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Dotatie vzw BIF - lonen	-709.957	-620.020	-739.601	-754.393	-769.481	-784.871	-4.378.324
Dotatie vzw BIF - werking	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-60.000
	-719.957	-630.020	-749.601	-764.393	-779.481	-794.871	-4.438.324

Personeelsinzet

Het onderstaande overzicht geeft de personeelsinzet weer, waarvan uitgegaan is voor de raming van de personeelsuitgaven (periode 2021-2025). De personeelsinzet wordt weergegeven in aantal voltijds equivalenten (VTE).

	2022	2023	2024	2025
Vastbenoemd	67	67	67	67
Niveau A	9	9	9	9
Niveau B	3	3	3	3
Niveau C	32	32	32	32
Niveau D	4	4	4	4
Niveau E	19	19	19	19
Contractueel	465	465	465	465
Niveau A	95	95	95	95
Niveau B	51	51	51	51
Niveau C	70	70	70	70
Niveau D	8	8	8	8
Niveau E	241	241	241	241
Onderwijspersoneel gesubsidieerd Vlaanderen	5.069	5.069	5.069	5.069
Leidinggevend	137	137	137	137
Middenkader	159	159	159	159
Onderwijzend personeel	4.121	4.121	4.121	4.121
PPMS	313	313	313	313
Administratief personeel	339	339	339	339
TOTAAL	5.601	5.601	5.601	5.601

In de tabel worden de geraamde aantallen per 31 december 2021 gebruikt. Ten opzichte van een telling per 31 december 2020 is er een daling van het vastbenoemd personeel (- 9 VTE's), een stijging van het contractueel personeel (+ 20 VTE's) en een stijging van het gesubsidieerd onderwijspersoneel (+ 98 VTE's, voornamelijk onderwijzend personeel en paramedisch-, psychologisch, medisch en sociaal personeel (PPMS)).

Grondslagen en assumpties die gehanteerd werden voor de opmaak van het meerjarenplan en de wijzigingen daarvan ten opzichte van het vorige beleidsrapport

Artikel 3, vierde lid, van het ministerieel besluit tot vaststelling van de modellen en de nadere voorschriften van de beleidsrapporten, de rekeningenstelsels en de digitale rapportering van de beleids- en beheerscyclus van de lokale besturen bepaalt de opname bij de toelichting van het meerjarenplan van een beschrijving van de gekozen grondslagen en assumpties voor de opmaak van het beleidsrapport en de wijzigingen daarvan ten opzichte van het vorige beleidsrapport.

Exploitatie (algemeen)

Elke exploitatie ontvangst of uitgave wordt geïndexeerd in het meerjarenplan, tenzij het gaat over een éénmalige ontvangst/uitgave of het geïndexeerde bedrag in (één van) de toekomstige jaren bewust overschreven wordt door een hoger of lager bedrag.

Bij aanpassing 3 van het meerjarenplan werd de indexatie op de werkingstoelagen van Vlaanderen bijgesteld. In het verleden bedroeg deze indexatie 1,6%, zonder rekening te houden met een wijziging van leerlingaantallen. Uit analyse is gebleken dat de indexatie te hoog was ten opzichte van de effectieve verhoging. Er wordt daarom geen indexatie meer toegepast op de werkingstoelagen. De werkingstoelagen worden wel individueel gecorrigeerd voor entiteiten met een stijgend leerlingenaantal. Op alle andere ontvangsten werd de indexatie niet gewijzigd. Op de uitgavenrubrieken (60 en 61) is de indexatie gewijzigd van 1,6% naar 1%. Door de recente evolutie van de inflatiecijfers zijn bij aanpassing 6 van het meerjarenplan de indexatiecijfers aangepast. Bij de uitgaven (rubrieken 60 en 61) werd de indexatie van 1% verhoogd tot 2,5%, met uitzondering van de nutsvoorzieningen, projecten en zitpenningen, welke individueel en jaar per jaar worden bekeken. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe werd er geen wijziging van de indexatie doorgevoerd voor de ontvangsten

Exploitatie-uitgaven

Algemeen uitgangspunt voor het meerjarenplan 2020-2025 is dat de exploitatie uitgaven als volgt geïndexeerd worden:

Aankopen voor doorverkoop	Index
6040 Aankopen IIn maximumfactuur	1,025000
6041 Aankopen IIn niet maximumfactuur voordoorverkoop	1,025000
6045 Aankopen voeding en drank voor doorverkoop	1,025000

Diensten en diverse goederen	Index
6100 Huur infrastructuur	1,025000
6101 Vergoedingen voor gebruik onroerende goederen	1,025000
6103 Onderhoud en herstel van gebouwen	1,025000
6110 Elektriciteit	1,010000
6111 Gas	1,010000
6112 Brandstof voor verwarming	1,010000
6113 Water	1,010000
6121 Verzekeringen	1,025000
6130 Auteursrechten, bijdragen en lidgelden	1,025000
6131 Erelonen zonder inhouding BV	1,025000
6132 Erelonen met inhouding BV	1,025000
614120 Kosten ivm roerende goederen	1,025000
614130 Kosten ivm rollend materieel	1,025000

614150 Communicatiekosten	1,025000
614151 Kantoorkosten niet ICT	1,025000
614152 Kantoorkosten ICT	1,025000
614153 Publiciteit	1,025000
614154 Receptie/representatiekosten en verblijf externen	1,025000
614159 Overige leveringen en diensten	1,025000
614180 Nascholing en teambuilding	1,025000
614181 Dienstverplaatsingen	1,025000
614182 Personeelskosten allerlei	1,025000
614184 Veiligheid personeel	1,025000
6150 Gereedschappen en materialen buiten schoolproces	1,025000
61510 Kosten uitstappen niet doorgerekend	1,025000
61512 Didactische kosten	1,025000
61513 Veiligheid leerlingen	1,025000
61519 Kosten allerlei voor verbruik van leerlingen	1,025000
6152 Projecten	0,000000
6170 Uitzendkrachten, PWA, Interims, Tivoli	1,025000
6180 Zitpenningen	1,000000

Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	Index
6201 Bezoldigingen en soc.voord. vast benoemd pers	1,020000
6202 Bezoldigingen en soc.voord. nt vast benoemd pers	1,020000
6207 Mandaten	1,020000
6208 Bezoldigingen en soc.voord. ond.pers.gesubs.Vl.	1,020000
6211 Werkgeversbijdrage RSZ vast benoemd personeel	1,020000
6212 Werkgeversbijdragen wett.verzek. nt. vast benoemd	1,020000
6218 Werkgeversbijdragen onderw.pers.gesubs.Vl.	1,020000
6219 Werkgeversbijdrage RSZ vast benoemd personeel	1,000000
6221 Hospitalisatieverzekering vast benoemd personeel	1,000000
6222 Hospitalisatieverzek niet vast benoemd personeel	1,000000
6228 Werkgeversbijdr.hosp.verz.ond.pers.gesubs.Vl	1,020000
6231 Overige personeelskosten	1,020000

Index personeel

Bij de voorliggende aanpassing van het meerjarenplan wordt rekening gehouden met de prognose van het planbureau die in oktober 2022 werd gepubliceerd. De prognose voorziet overschrijdingen van de spilindex in oktober 2022 (ondertussen bevestigd als effectieve overschrijding) en december 2022 en in maart en juni 2023. Deze aanpassing houdt rekening met de bijhorende loonsverhogingen in december 2022, februari, mei en augustus 2023. Na augustus 2023 wordt er 6 maanden later een nieuwe loonsverhoging gebudgetteerd (februari 2024). Vervolgens wordt er voor de rest van het meerjarenplan een indexatie om de 9 maanden toegepast.

Bij de volgende aanpassing van het meerjarenplan zal op basis van de toekomstige prognoses van het Planbureau het personeelsbudget opnieuw bijgesteld worden indien noodzakelijk en steeds in overleg met de stad.

6219 Werkgeversbijdrage RSZ vast benoemd personeel: Responsabiliseringsbijdrage

Informatie over de evolutie responsabiliseringsbijdragen vindt u terug onder ‘financiële risico’s’ – ‘pensioenproblematiek’.

Toegestane werkingssubsidies en andere operationele kosten	Index
6400 Belastingen	1,010000
6420 Minderw. op realisatie van werkingsvorderingen	1,000000
6430 Diverse operationele kosten	1,010000
6431 Respo doorstorting Stad	1.010000
6490 Beheersovereenkomsten dochters	1,016000

Financiële kosten	Index
6500 Kosten verbonden aan schulden	0,000000
6540 Negatieve wisselkoersen	1,000000
6570 Diverse financiële kosten	1,000000

Exploitatie-ontvangsten

Algemeen uitgangspunt voor het meerjarenplan 2020-2025 is dat de exploitatie uitgaven als volgt geïndexeerd worden:

Opbrengsten uit de werking	Index
7002 Middagstudie	1,005000
7003 Voor- en nabewaking	1,005000
7010 Inschrijvingsgelden	1,005000
7012 Inkomsten uit opdrachten	1,005000
7020 Huuropbrengsten	1,005000
7040 Verkopen In maximumfactuur	1,005000
7041 Verkopen In niet maximumfactuur	1,005000
7045 Andere verkopen gelinkt aan onderwijsproces	1,005000
7080 Sociale tussenkomst school	1,005000

Subsidies, toelagen en andere operationele ontvangsten	Index
7401 Werkingssubsidies Stad Antwerpen	0,000000
7402 Werkingstoelagen Vlaanderen	1,000000
74050 Specifieke werkingssubsidies Vlaanderen	1,016000
74051 Specifieke werkingssubsidies Stad	1,016000

74052 Exploitatiesubsidies Agion	0,000000
74058 Subsidies groene stroomcertificaten	0,000000
74060 Projectsubsidies Vlaanderen	0,000000
74061 Projectsubsidies Stad	0,000000
74062 Projectsubsidies Europa	0,000000
74063 Projectsubsidies Internationaal	0,000000
74064 Projectsubsidies VZW	0,000000
74065 Projectsubsidies Privé	0,000000
74066 Projectsubsidies AGB	0,000000
74067 Projectsubsidies Provincie	0,000000
7403 Tussenkost Vlaamse overheid respo bijdrage	0.000000
7407 DBFM werkingssubsidies	0,000000
7408 Lonen gesubsidieerd onderwijspersoneel	1,020000
74090 Specifieke werkingssubsidies lonen	1,020000
7420 Meerwaarde realisatie operationele vorderingen	1,000000
7460 Diverse operationele opbrengsten	1,005000
7462 Sponsors en giften	0,000000

7401 Werkingssubsidies Stad Antwerpen: Stadsdotatie

De stad Antwerpen voorziet Stedelijk Onderwijs van een exploitatiedotatie. In de exploitatiedotatie zijn voornamelijk middelen opgenomen voor het onderhouden en beheren van het patrimonium, voor de personeelskosten van de ondersteunende diensten, voor ICT en voor het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Daarnaast zijn er specifieke middelen voorzien voor capaciteit, de afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt met focus op het verhogen van de gekwalificeerde uitstroom en het lerarentekort.

Een deel van de middelen van de stad aan Stedelijk Onderwijs, met name de middelen voor marketing en communicatie, wordt, net als in het vorige meerjarenplan 2014-2019, ter beschikking gesteld op kredieten bij de bedrijfseenheid 'Ondernemen en stadsmarketing' van de stad Antwerpen.

2022: 229.918 euro

2023: 230.650 euro

2024: 231.131 euro

2025: 231.627 euro

Deze middelen voor onder andere campagnes en drukwerk zijn niet mee opgenomen in de dotatie aan Stedelijk Onderwijs en dus ook niet in het meerjarenplan 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs.

7402 Werkingstoelagen Vlaanderen

Het Stedelijk Onderwijs gaat in het meerjarenplan 2020-2025 uit van verwachte subsidies van werkingstoelagen volgens de ontvangen subsidies (brieven juni 2022). Op basis van de effectief ontvangen werkingstoelagen wordt jaarlijks het subsidiebedrag in het budget aangepast.

Financiële opbrengsten	Index
7510 Bankintresten	1,000000
7531 Intrestsubsidies	0,000000
7540 Positieve wisselkoersen	1,000000
7590 Andere financiële opbrengsten	1,000000

Investeringsuitgaven

Investeringsuitgaven

Investeringsuitgaven werden opgenomen in het jaar waar de uitgave effectief gerealiseerd zal worden. Deze spreiding wordt bij elke aanpassing van het meerjarenplan bijgestuurd en verfijnd.

Investeringsontvangsten

De stad Antwerpen voorziet Stedelijk Onderwijs van een investeringsdotatie. De investeringsdotatie wordt voornamelijk ingezet voor de realisatie van het masterplan patrimonium. Naast de investeringsdotatie zijn de AGION middelen ook een belangrijke inkomstenbron voor het masterplan patrimonium. Ook wordt er investeringsdotatie aangewend voor het regulier onderhoud aan het patrimonium en voor ICT investeringen. Tot slot zorgen de lopende DBFM overeenkomsten voor jaarlijkse investeringssubsidies.

Verbonden entiteiten

Stedelijk Onderwijs houdt geen deelnemingen aan in verbonden entiteiten.

Bevoegdheidsmatrix - budgethouders

Het gemeentedecreet definieert budgethouderschap als de toegekende bevoegdheid tot beheer van een budget dat taakstellend is in die zin dat het een norm inhoudt waarvan de budgethouder de realisatie nastreeft.

Binnen Stedelijk Onderwijs is een bevoegdheidsmatrix opgemaakt en goedgekeurd door de raad van bestuur. Naar aanleiding van een aanpassing op de wet op de overheidsopdrachten en de transitie naar een waardengedreven netwerkorganisatie, werd de organisatiestructuur – en de daaraan verbonden bevoegdheden – aangepast. De raad van bestuur keurde deze nieuwe matrix goed op 22 juni 2018. De nieuwe bedragen gelden vanaf 1 september 2018.

Voor aangelegenheden van dagelijks bestuur met betrekking tot bestellingen tot 30.000 euro (incl. btw) is de budgethouder van de budgetplaats zelf verantwoordelijk. Elke entiteit van het Stedelijk Onderwijs (school, academie, centrum, afdeling) heeft een eigen budgetplaats. Daarmee krijgt een directeur als budgethouder dezelfde bevoegdheid als een afdelingsmanager van de ondersteunende diensten.

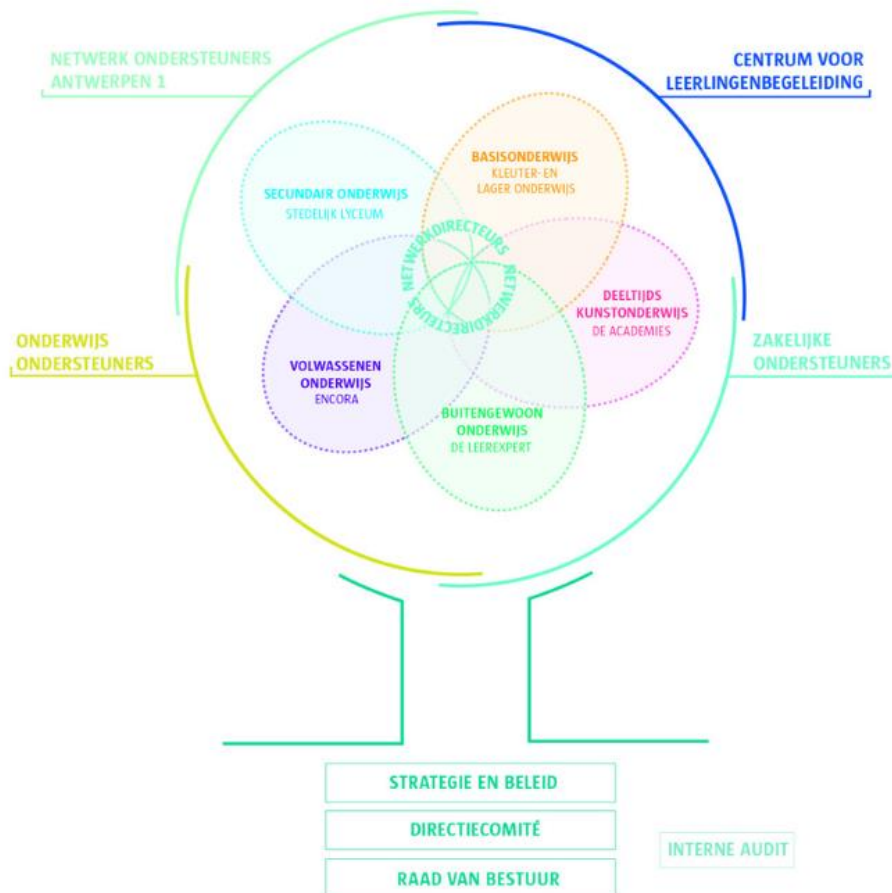
De bevoegdheid van de leden van het directiecomité werd verhoogd van 85.000 euro (incl. btw) naar bedragen tot 144.000 euro (incl. btw).

Het directiecomité wordt bevoegd voor bedragen van 144.000 euro (incl. btw) tot 250.000 euro (incl. btw). Voor de goedkeuring van een interne kredietaanpassing (IKA of IKA light) is het directiecomité onbeperkt bevoegd voor bedragen vanaf 144.000 euro. Aangezien een IKA nooit effect heeft op het resultaat van een boekjaar, worden deze nooit voorgelegd aan de raad van bestuur. De raad van bestuur blijft bevoegd voor alle bedragen hoger dan 250.000 euro (incl. btw).

In het voorjaar van 2019 werden drie nieuwe functies geïmplementeerd in de werking van de afdeling Patrimonium: de facility manager (ter vervanging van de vorige managers technisch onderhoud en de manager facilitaire diensten) en twee coördinatoren (technisch onderhoud en propere scholen). Om de praktische werking binnen Patrimonium vlotter te laten verlopen, krijgen de coördinatoren financiële bevoegdheid tot 10.000 euro. De facility manager is als budgethouder bevoegd tot 30.000 euro (incl. btw), zoals de directeur van een school/academie/centrum en de andere managers van de ondersteunende diensten. De raad van bestuur keurde de nieuwe bevoegdheidsmatrix goed op 21 juni 2019. De nieuwe bedragen gelden vanaf 1 september 2019.

Organogram

In maart 2019 is er een nieuw organogram goedgekeurd naar aanleiding van de transitie van het Stedelijk Onderwijs. Stedelijk Onderwijs evolueert naar een waardengedreven netwerkorganisatie, waarbij de school centraal staat, versterkt door netwerken.

Documentatie

De aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025 (6) kan, na vaststelling door de raad van bestuur, teruggevonden worden op <https://www.stedelijkonderwijs.be/over-stedelijk-onderwijs/meerjarenplan-en-jaarrekening> en op <https://www.antwerpen.be/nl/overzicht/stadsorganisatie-1/autonome-bedrijven/autonoom-gemeentebedrijf-stedelijk-onderwijs-antwerpen>.

T1: Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard

	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
00 Algemene financiering						
Exploitatie						
Uitgaven	258.343.526	271.806.030	271.623.548	277.100.152	282.637.912	288.277.303
Ontvangsten	89.070.896	91.207.571	106.843.577	114.025.278	106.481.802	108.781.175
Saldo	-169.272.631	-180.598.459	-164.779.970	-163.074.874	-176.156.110	-179.496.128
Financiering						
Uitgaven	1.751.851	1.542.731	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
Ontvangsten	40.670	5.548.693	45.062.469	0	0	0
Saldo	-1.711.180	4.005.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
06 Lerende en werkende stad						
Exploitatie						
Uitgaven	85.123.202	94.908.905	116.385.701	125.942.844	117.426.459	119.150.832
Ontvangsten	270.459.312	289.922.407	297.770.659	294.532.271	299.623.236	305.026.934
Saldo	185.336.110	195.013.502	181.384.957	168.589.427	182.196.777	185.876.103
Investerings						
Uitgaven	54.582.187	47.587.336	104.495.356	79.517.075	70.932.325	66.058.707
Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Financiering						
Ontvangsten	12.000	14.000	0	0	0	0
Saldo	12.000	14.000	0	0	0	0

Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Toelichting bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025

Schema T2: Ontvangsten en uitgaven naar economische aard

	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Exploitatie-uitgaven						
A. Operationele uitgaven	341.912.675	365.137.517	385.409.867	399.431.508	396.551.886	404.012.809
1. Goederen en diensten	43.495.540	53.667.821	72.867.589	77.073.632	67.836.513	68.965.164
2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	290.791.582	305.187.993	308.291.169	318.334.922	324.754.572	330.896.804
b. Vastbenoemd niet-onderw ijzend personeel	8.763.042	8.431.729	9.030.134	10.535.194	10.817.730	11.193.079
c. Niet-vastbenoemd niet-onderw ijzend personeel	21.697.252	23.059.964	25.711.826	28.711.066	29.271.423	29.362.780
d. Onderw ijzend personeel ten laste van het bestuur	88.649	90.035	100.000	100.000	100.000	100.000
e. Onderw ijzend personeel ten laste van andere overheden	258.089.459	271.495.541	271.400.000	276.828.000	282.364.560	288.011.851
f. Andere personeelskosten	2.153.179	2.110.724	2.049.209	2.160.662	2.200.858	2.229.094
4. Toegestane w erkingssubsidies	719.957	630.020	749.601	764.393	779.481	794.871
- aan andere begunstigen	719.957	630.020	749.601	764.393	779.481	794.871
5. Andere operationele uitgaven	6.905.596	5.651.684	3.501.508	3.258.561	3.181.320	3.355.969
B. Financiële uitgaven	1.554.054	1.577.417	2.599.382	3.611.488	3.512.485	3.415.326
1. Rente, commissies en kosten verbonden aan schulden	1.532.776	1.533.892	2.592.866	3.608.541	3.509.491	3.412.299
- aan financiële instellingen	1.532.776	1.533.892	2.592.866	3.608.541	3.509.491	3.412.299
2. Andere financiële uitgaven	21.277	43.525	6.516	2.947	2.994	3.027
II. Exploitatieontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Operationele ontvangsten	358.443.828	380.041.541	402.779.267	406.180.477	403.773.979	411.524.985
1. Ontvangsten uit de w erking	5.157.382	6.505.249	9.119.520	9.506.323	9.440.904	9.497.666
3. Werkingssubsidies	350.909.986	372.192.528	391.602.768	395.941.149	393.683.963	401.423.728
a. Algemene w erkingssubsidies	89.065.540	91.205.337	106.838.577	114.020.278	106.476.802	108.776.175
Andere algemene w erkingssubsidies	89.065.540	91.205.337	106.838.577	114.020.278	106.476.802	108.776.175
- van de Vlaamse overheid	42.878.075	42.483.563	42.845.651	43.836.827	44.449.644	44.700.263
- van de gemeente	46.187.465	48.721.774	63.992.926	70.183.451	62.027.159	64.075.913
b. Specifieke w erkingssubsidies	261.844.446	280.987.191	284.764.191	281.920.871	287.207.161	292.647.553
- van de Vlaamse overheid	260.817.627	280.168.753	282.383.751	279.955.626	286.185.759	291.659.557
- van de provincie	2.444	2.500	0	0	0	0
- van de gemeente	658.193	649.878	1.469.116	1.331.840	900.502	878.256
- van andere entiteiten	366.183	166.060	911.324	633.405	120.900	109.740
5. Andere operationele ontvangsten	2.376.460	1.343.764	2.056.979	733.005	649.112	603.591
B. Financiële ontvangsten	1.086.380	1.088.437	1.834.969	2.377.072	2.331.059	2.283.124
III. Exploitatiesaldo	16.063.480	14.415.044	16.604.987	5.514.553	6.040.667	6.379.975

	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Investeringsuitgaven						
B. Investerings in materiële vaste activa	54.476.900	47.133.649	103.994.146	78.717.181	70.361.735	65.341.302
1. Gemeenschapsgoederen en bedrijfsmatige materiële vaste activa	54.486.757	47.155.119	103.994.146	78.717.181	70.361.735	65.341.302
a. Terreinen en gebouwen	46.108.183	30.048.730	38.174.044	68.105.487	60.829.680	56.032.128
c. Roerende goederen	8.321.447	11.134.026	15.269.588	10.342.388	9.532.054	9.309.174
d. Vaste activa in leasing of op grond van een soortgelijk recht	57.127	5.972.363	50.550.513	269.306	0	0
2. Andere materiële vaste activa	-9.857	-21.470	0	0	0	0
a. Terreinen en gebouwen	-9.857	-21.470	0	0	0	0
C. Investerings in immateriële vaste activa	105.287	453.687	501.211	799.894	570.590	717.406
II. Investeringsontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
D. Investeringsubsidies en -schenkingen	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710
- van de Vlaamse overheid	12.822.320	6.908.567	25.751.979	26.730.200	16.220.109	8.798.460
- van de gemeente	36.576.367	22.398.729	16.530.844	32.559.335	38.762.089	44.133.250
- van andere entiteiten	271.757	1.783.121	60.636	971.474	980.526	0
III. Investeringsaldo	-4.911.744	-16.496.920	-62.151.898	-19.256.065	-14.969.601	-13.126.997
Saldo exploitatie en investeringen	11.151.736	-2.081.876	-45.546.911	-13.741.513	-8.928.933	-6.747.023

	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Financieringsuitgaven						
A. Vereffening van financiële schulden	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
1. Periodieke aflossing van leningen en leasings	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.676.626	2.685.959	2.692.833
C. Toegestane leningen en betalingsuitstel	129.011	-121.133	0	0	0	0
1. Toegestane leningen	129.011	-121.133	0	0	0	0
- aan andere begunstigden	129.011	-121.133	0	0	0	0
II. Financieringsontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Aangaan van financiële schulden	40.670	5.548.693	45.062.469	0	0	0
- opname van leningen en leasings bij financiële instellingen	0	5.548.693	45.062.469	0	0	0
- opname van leningen en leasings bij andere entiteiten	40.670	0	0	0	0	0
C. Vereffening van toegestane leningen en betalingsuitstel	12.000	14.000	0	0	0	0
1. Terugvordering van toegestane leningen	12.000	14.000	0	0	0	0
a. Periodieke terugvorderingen van toegestane leningen	12.000	14.000	0	0	0	0
III. Financieringsaldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Budgettair resultaat van het boekjaar	9.452.556	1.938.086	-2.707.262	-16.418.139	-11.614.893	-9.439.855

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Toelichting bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025

Schema T3 : Investeringsproject : Investerings Stedelijk Onderwijs Antwerpen

	Reeds gerealiseerd		Nog te realiseren		Totaal	Jaarlijkse transacties in MJP					
	in MJP	in MJP	na MJP	Jaarrekening		Meerjarenplan					
				2020		2021	2022	2023	2024	2025	
Uitgaven	102.169.523	321.003.463	0	423.172.986	54.582.187	47.587.336	104.495.356	79.517.075	70.932.325	66.058.707	
B. Investerings in materiële vaste activa	101.610.549	318.414.363	0	420.024.912	54.476.900	47.133.649	103.994.146	78.717.181	70.361.735	65.341.302	
1. Gemeenschapsgoederen en bedrijfsmatige materiële vaste activa	101.641.876	318.414.363	0	420.056.239	54.486.757	47.155.119	103.994.146	78.717.181	70.361.735	65.341.302	
a. Terreinen en gebouwen	76.156.913	223.141.339	0	299.298.251	46.108.183	30.048.730	38.174.044	68.105.487	60.829.680	56.032.128	
c. Roerende goederen	19.455.474	44.453.205	0	63.908.679	8.321.447	11.134.026	15.269.588	10.342.388	9.532.054	9.309.174	
d. Vaste activa in leasing of op grond van een soortgelijk recht	6.029.490	50.819.819	0	56.849.309	57.127	5.972.363	50.550.513	269.306	0	0	
2. Andere materiële vaste activa	-31.327	0	0	-31.327	-9.857	-21.470	0	0	0	0	
a. Terreinen en gebouwen	-31.327	0	0	-31.327	-9.857	-21.470	0	0	0	0	
C. Investerings in immateriële vaste activa	558.974	2.589.100	0	3.148.074	105.287	453.687	501.211	799.894	570.590	717.406	
Ontvangsten	80.760.860	211.498.902	0	292.259.762	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710	
D. Investeringsubsidies en -schenkingen	80.760.860	211.498.902	0	292.259.762	49.670.443	31.090.416	42.343.459	60.261.009	55.962.724	52.931.710	

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Toelichting bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025

Schema T4: Evolutie van de financiële schulden

Financiële schulden op 31 december	Jaarrekening		Meerjarenplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Financiële schulden op lange termijn	42.411.831	46.149.826	88.103.995	85.418.036	82.725.203	79.962.747
1. Financiële schulden op 1 januari	44.015.699	42.411.831	46.149.826	88.103.995	85.418.036	82.725.203
2. Nieuwe leningen	40.670	5.548.693	45.062.469			
3. Aflossingen	-226	-19.551	-431.673			
4. Overboekingen	-1.644.313	-1.791.147	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833	-2.762.457
5. Andere mutaties						
B. Financiële schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	1.644.313	1.791.147	2.676.626	2.685.959	2.692.833	2.762.457
1. Financiële schulden op 1 januari	1.622.613	1.644.313	1.791.147	2.676.626	2.685.959	2.692.833
2. Aflossingen	-1.622.613	-1.644.313	-1.791.147	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
3. Overboekingen	1.644.313	1.791.147	2.676.626	2.685.959	2.692.833	2.762.457
4. Andere mutaties						
C. Financiële schulden op korte termijn						
Totaal financiële schulden	44.056.144	47.940.973	90.780.622	88.103.995	85.418.036	82.725.203

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen / Toelichting bij aanpassing 6 van het meerjarenplan 2020-2025